

Baltic Institute of Social Sciences

**RĪGAS IEDZĪVOTĀJU DROŠUMSPĒJA UN TĀS
PAAUGSTINĀŠANAS INICIATĪVAS**

PĒTĪJUMA REZULTĀTU ATSKAITE

2009. gada septembris – novembris

Baltic Institute of Social Sciences
Elizabetes iela 65-16,
Rīga, LV-1050, Latvija
T. 67541528 F. 67217560
e-pasts: biss@biss.soc.lv

SATURS

SATURS	2
PĒTĪJUMA APRAKSTS	3
PĒTĪJUMA REZULTĀTI	5
1. Drošība rīdzinieku skatījumā	5
1.1. Nedrošību vairojošie faktori	7
1.2. Drošību vairojošie apstākļi	10
1.3. Rīcības maiņa negatīvas pieredzes rezultātā.....	11
1.4. Iedzīvotāju drošības sabiedriskās vietās vairošanas stratēģijas	12
1.5. Iedzīvotāju rūpes par mājokļa drošību.....	16
1.6. Ģimenes locekļu drošība	18
1.7. Iedzīvotāju sadarbība drošības stiprināšanai	18
1.8. Iedzīvotāju līdzdalība sabiedriskās drošības sargāšanā	20
1.9. Policijas darba vērtējums.....	21
1.10. Iedzīvotāju ieteikumi cilvēkdrošības stiprināšanai	24
2. NVO iesaistīšanās drošības jautājumu risināšanā	26
2.1. Drošības jomas NVO darbību veicinošie faktori.....	26
2.2. NVO darbību kavējošie faktori.....	27
2.3. Būtiskākie iedzīvotāju drošības apdraudējumi Rīgā NVO skatījumā	28
2.4. Pašvaldības policijas un iedzīvotāju pārstāvju organizāciju sadarbība	29
2.5. Ieteikumi turpmākajam darbam ar NVO	31
3. Iedzīvotāju drošības paaugstināšanas iniciatīvu izvērtējums ieinteresēto pušu diskusijā	31
KOPSAVILKUMS	34

PĒTĪJUMA APRAKSTS

Pētījuma „Rīgas iedzīvotāju drošumspēja un tās paaugstināšanas iniciatīvas” mērķis ir izstrādāt ieteikumus Rīgas pašvaldības policijai un citām tiesībsargājošām institūcijām, kā sekmēt Rīgas iedzīvotāju drošumspēju¹. Jēdziens drošumspēja nozīmē cilvēka spēju nenonākt nedrošā situācijā un nezaudēt drošības sajūtu, bet, ja tas noticis, atgūt drošības sajūtu.

Iedzīvotāju drošumspēja ir svarīga iezīme, jo no tās pakāpes ir atkarīgs, kā indivīds reagē uz nedrošības vai pārmaiņu situāciju. Indivīdi, kuriem drošumspēja ir augsta, aktīvi rīkojas un paši vai kopā ar līdzīgi domājošiem cilvēkiem paaugstina savu drošību vai arī parūpējas, lai viņu drošību aizsargātu citi. Piedzīvojuši satraukuma vai apdraudējuma situācijas, šādi cilvēki izdomā stratēģijas, kā atgūt drošības sajūtu, tādējādi gūstot arī jaunu pieredzi un izstrādājot savu riska vadību (*risk management*). Tā rezultātā viņi rūpējas par sava mājokļa drošības un aizsardzības paaugstināšanu (durvju kodu, signalizācijas ierīkošana u.tml. aktivitātes), iesaistās nevalstiskās organizācijās, kuras brīvprātīgi iesaistās sabiedriskās kārtības uzturēšanā, aktīvāk sadarbojas ar policiju u.tml.

Pētījumā „Rīgas iedzīvotāju drošumspēja un tās paaugstināšanas iniciatīvas” tika atklātas gan rīdzinieku individuālās stratēģijas, kādas tie izstrādā savai drošumspējai, gan arī, sadarbībā ar NVO pārstāvjiem, izstrādātas jaunas darbības stratēģijas. Tādējādi pētījumā iegūtā informācija kalpos gan kā informatīvs materiāls sociālās kampaņas „Par aktīvu un līdzatbildīgu sabiedrību” organizēšanā, gan aktivizēs cilvēku pašu atbildību par savas drošumspējas celšanu.

Iepriekš minēto mērķu sasniegšanai, pētījums tika īstenots divos posmos:

Pirmajā posmā tika veikta sākotnējās informācijas iegūšana, izmantojot socioloģiskās izpētes metodes (sk. pētījuma metodika). Šajā posmā tika noskaidrots, pirmkārt, kā pēdējā laikā ekonomiskās krīzes kontekstā izmainījusies iedzīvotāju drošības sajūta Rīgā gan publiskajā, gan privātajā vidē, otrkārt, iegūta informācija par to, kādas darbības cilvēki veic, lai stiprinātu savu drošību un; treškārt, intervijās ar sabiedrisko organizāciju pārstāvjiem, tika noskaidrotas šo organizāciju rīcības prakses pilsētas iedzīvotāju drošības palielināšanai.

Pētījuma metodika:

I Iedzīvotāju viedokļu izpēte

Lai noskaidrotu iedzīvotāju drošības situāciju, tika aptaujāti 400 rīdzinieku, izmantojot divu veidu aptaujas: ar 320 cilvēkiem notika intervijas internetā (CAWI intervijas), bet ar 80 cilvēkiem veiktas telefonintervijas (CATI). Kombinētas aptaujas metodes izvēles pamats bija atšķirīgi komunikācijas līdzekļu lietošanas ieradumi atkarībā no Rīgas iedzīvotāja vecuma grupas – jaunāka vecuma iedzīvotāji ir atsaucīgāki, piedaloties interneta aptaujā, savukārt vecākās paaudzes iedzīvotājiem pieejamāki ir telefona pakalpojumi.

Interneta aptaujas paneļa dalībnieki pārstāv vecuma grupas no 18 līdz 74 gadiem. Respondentu atlasei izmantota kombinētā izlases metode, izvēloties respondentus kvotu ietvaros pēc nejaušības principa. Izlasē noteiktas sekojošas kvotas.

Vecums: 18-24 gadi – 25%; 25-34 gadi – 25-30%; 35-44 gadi – 20-25%; 45-54 gadi – 15-20%; 55 un vairāk gadi – 5-10%;

Dzimums: vīrieši – 45%; sievietes – 55%.

Ņemot vērā interneta lietotāju vecuma struktūru, papildus izmantota telefonaptauja. Lai sasniegtu vecuma grupā no 55 līdz 74 gadiem nepieciešamo respondentu skaitu, tika veiktas 80 telefonintervijas (CATI).

¹ Latvijas pārskats par tautas attīstību 2002/2003: Cilvēkdrošība. Rīga: UNDP – Latvija, 2003. 22.lpp.

Lai noskaidrotu, kādas darbības cilvēki veic, lai celtu savu drošumspēju un kādu apstākļu ietekmē ir mainījusies iedzīvotāju rīcība noteiktās situācijās, tika veiktas trīs fokusa grupas: (1) ar jauniešiem, (2) ģimenes cilvēkiem ar bērniem, (3) cilvēki vecumā virs 60 gadiem. Katrā grupu diskusijā piedalījās 7-9 Rīgas pilsētas iedzīvotāji, kuri atbilst norādītajiem parametriem. Visi rezultāti kopā attēloti „Pētījuma rezultātu” 1. nodaļā „Drošība rīdzinieku skatījumā”.

II NVO rīcības prakšu izpēte

Lai noskaidrota, kāda ir sabiedrisko organizāciju prakse pilsētas iedzīvotāju drošības palielināšanai, tika veiktas padziļinātas intervijas ar šo organizāciju pārstāvjiem (7 intervijas) ar šādu NVO pārstāvjiem: „Vecāki Rīgai”, „Kaimiņu drošība”, Bezvēsts pazudušo bērnu meklēšanas biedrība, Vecrīgas biedrība, Latvijas Atslēgmeistaru brālība, Vecmīlgrāvja attīstības biedrība un Latvijas Skeitbordistu federācija. Rezultāti attēloti „Pētījuma rezultātu” 2. nodaļā.

Otrajā posmā tika organizēta rezultātu komunikācija ieinteresēto grupu pārstāvju vidū. Notika diskusija, kurā piedalījās (1) četri sabiedrisko organizāciju pārstāvji, kas rūpējas par pilsētas iedzīvotāju drošību, (2) seši Rīgas pašvaldības policijas un (3) deviņi iedzīvotāju pārstāvji.

Diskusijas mērķis diskusijas dalībniekiem gūt izpratni par to, kā situāciju izprot un vērtē citu grupu pārstāvji, kas ieinteresēti Rīgas iedzīvotāju drošumspējā. Rezultāti attēloti „Pētījuma rezultātu” 3. nodaļā.

PĒTĪJUMA REZULTĀTI

1. Drošība rīdzinieku skatījumā

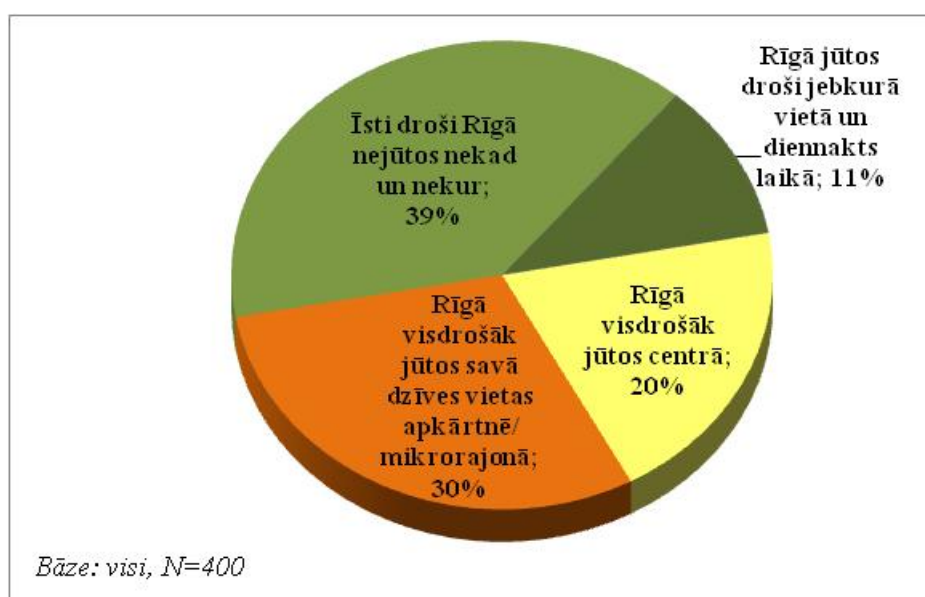
Plašākā nozīmē ar vārdu „drošība” rīdzinieki saprot indivīda brīvību, iespēju izvēlēties, kā dzīvot, ko domāt. Tā ir mierīga, sakārtota dzīve, kad cilvēks jūtas drošs par to, ko dara, tā ir ērtība neuztraukties. Cilvēku izpratnē par drošību svarīgas dimensijas ir gan nodrošināta materiālā vide, gan sociālās garantijas un fiziskā drošība. Materiālo drošību rīdzinieki saista ar pārliecību par materiālo pārticību ilgtermiņā, nomaksātiem kredītiem. Drošības izjūtai svarīga ne tikai sava drošība, bet arī tas, lai varētu justies droši par saviem bērniem un tuviniekiem.

Diskusijas dalībnieki nereti uzsver, ka drošību var izbaudīt tikai kā pretmetu nedrošībai: „*drošs jūties tad, ja neuztraucies*”, „*nav visu laiku jāatskatās, kas aiz muguras*” (iedzīvotāji ar bērniem), „*tas ir kaut kas pretējs noziedzībai*” (iedzīvotāji, 60+ gadi). Nedrošības sajūta rodas, ja ir bailes, piemēram, bailes zaudēt darbu. Drošības sajūta rodas, „*ja esi atdevis parādu*” (iedzīvotāji ar bērniem). Nedrošība ir tad, ja par drošību ir jādomā: „*ejot noteikti domā par drošību*” (iedzīvotāji ar bērniem).

Diskusijas dalībnieki visai izvērsti izsakās par fizisko drošību. Runājot par to diskutanti norāda uz specifiskiem apstākļiem, kas fizisko drošību vai nu apdraud vai arī gluži otrādi – vairo. Cilvēki jūtas drošāk, kad ir gaišs, apkārt cilvēki, tuvumā manāma policijas patruļa, redzami cilvēki uniformā. Drošību palielina arī tas, ja cilvēks nav bijis kriminālpārkāpuma upuris: „*nav bijusi slikta pieredze, nejūtos slikti Rīgā*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi), savukārt gadījumos, kad cilvēkam vēl labā atmiņā nesens uzbrukums, drošība sajūtu rada tikai policijas patruļas klātbūtne „*drošs par sevi esmu, ja tuvumā redzu policiju, ja policijas nav – tik droši nav*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi).

Kvantitatīvās Rīgas iedzīvotāju aptaujas rezultāti atklāj, ka tikai 11% rīdzinieku Rīgā jūtas droši „jebkurā vietā diennakts laikā”, savukārt 39% atzīst, ka „īsti droši Rīgā nejūtas nekad un nekur”, 20% aptaujāto par drošāko Rīgas vietu atzīst centru, bet 30% - visdrošāk jūtas savā dzīves vietas apkārtnē (skat. 1. zīm.).

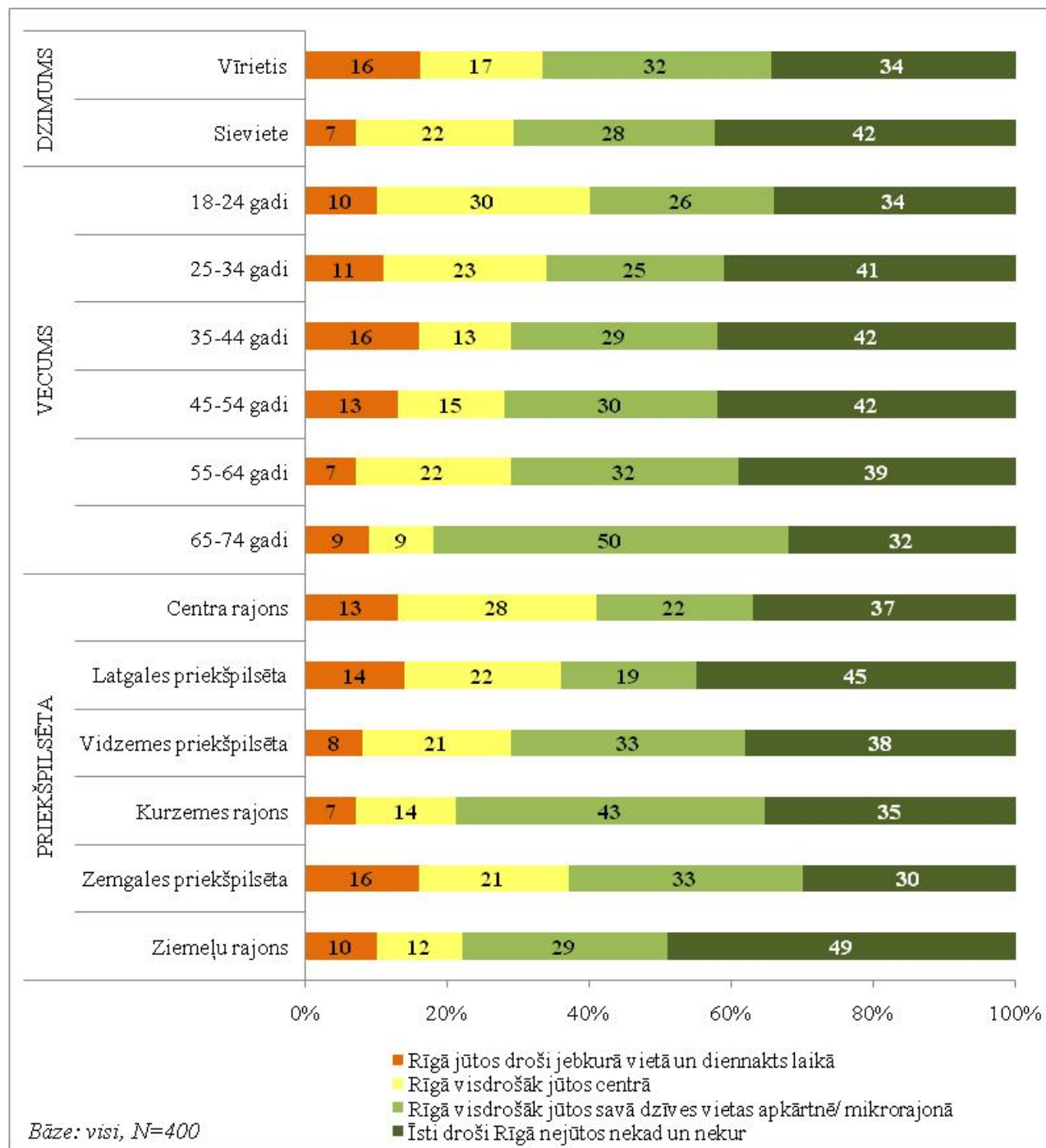
1. zīmējums. Iedzīvotāju drošības sajūtas raksturojums

Īpašas uzmanības vērts ir fakts, ka 42% sieviešu „īsti droši Rīgā nejūtas nekad un nekur”, bet vīrieši šādu atbildi snieguši krietni retāk – 34%. Parasti vīrieši ir vairāk pārliecināti par savu drošību Rīgā nekā sievietes, tiesa, atšķirīgs ir skatījums par drošību Rīgas centrā – no sievietēm visdrošāk centrā

jūtas 22%, bet no vīriešiem – 17%. Tomēr jāsaprot, ka sievietes un vīrieši visai atšķirīgi varētu iztēloties „Rīgas centru”. Iespējams, ka sieviešu skatījumā tie biežāk ir biroji, iepirkšanās centri, kultūras objekti, bet vīrieši iespējams to biežāk saista ar uzdzīves centru un nakts dzīvi, kas neapšaubāmi satur vairāk drošības risku. Rīgas centrā drošāk jūtas jaunieši 30%, savukārt vecuma grupā virs 65 visdrošāk jūtas savā dzīves vietas apkārtnē (50%). Skatot dažādus Rīgas rajonus redzam, ka iedzīvotāji par drošākiem uzskata Kurzemes rajonu (43%), mazāk drošu vērtējumu saņem Vidzemes un Zemgales priekšpilsētas (33%) un Ziemeļu rajons (29%), bet par nedrošākajiem rīdiniēki uzskata Latgales priekšpilsētu (19%) un Centra rajonu (22%). (skat. 2. zīm.)

2. zīmējums. Iedzīvotāju drošības sajūtas raksturojums

Jautāti par drošības sajūtu šodien un dažus gadus iepriekš, vairākums rīdzinieku (67%) atzīst, ka „pieaugušas bailes, ka varētu uzbrukt, apzagt (uz ielas, dzīvoklī, mājā)”, biežāk šāda veida bažas paudušas sievietes (78%) nekā vīrieši (54%). Interesanti, ka cilvēki vecumā līdz 34 gadiem biežāk pauduši bažas par uzbrukuma iespējām (iespējams tas saistīts ar viņu aktīvāko dzīves veidu). Visbiežāk šādas bažas pauduši Latgales priekšpilsētas (71%) un centra rajona (70%), visretāk Zemgales priekšpilsētas iedzīvotāji (63%).

1.1. Nedrošību vairojošie faktori

Diskusijas dalībnieki bieži piemin bailes kā apstākli, kas vairo nedrošību. Tās ir gan bailes par sabiedrības sociālo nodrošinātību kopumā, gan ar arī par savu personisko dzīvi un mantu. Cilvēki baidās zaudēt darbu, baidās no uzbrukuma, no zādzības, jaunieši visbiežāk baidās par savu riteni „*visu laiku bail, ka nozags riteni*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Diskutantu satraukums balstās viņu pašu paustajā prognozē, ka tuvākajā nākotnē drošība varētu pasliktināties bezdarba pieauguma dēļ. Tiesa cilvēki uzskata, ka risinājumu vienmēr var atrast, taču viņu prognozes ir pesimistiskas: „*cilvēki ir bezizejā. Es gan to [zagšanu] neatbalstu, vai tad nav radi laukos – brauc, audzē kartupeli*” (iedzīvotāji, 60+ gadi). Diskutanti cenšas iztēloties sevi cilvēku vietā, kas palikuši bez līdzekļiem „*ko mēs darītu bez lata kabatā, pamostoties no rīta?*” (iedzīvotāji ar bērniem).

Diskutanti prognozē, ka daudzu cilvēku materiālajai situācijai pasliktinoties, arī kriminogēnā situācija pasliktināsies:

„*Būs dzīvokļu zādzības, mašīnu zādzības. Es jau gan neietu zagt, bet ko lai dara, ja nav darba, bērniem nav ko ēst, izmisums.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„*Bezdarbnieku pabalsti beigsies, cilvēki paliks bez līdzekļiem, būs vairāk zādzības, noziegumu Noziedznieki jūtas brīvāki, kriminālā situācija pasliktinās.*” (iedzīvotāji ar bērniem)

Diskutanti prognozē, ka velosipēdu zagšana, kas jau tagad ir viens populārākajiem zādzību veidiem, varētu vēl vairāk pieaugt: „*Riteņu zagšanas problēma varētu vēl pieaugt, jo transporta cenu celšanās mudina vairāk cilvēku pārvietoties ar velosipēdiem, tāpēc tos vairāk pērk un paveras darba lauks arī zagļiem.*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Ir noteiktas cilvēku grupas, kuras rada īpašu nedrošību. Ar īpašu satraukumu diskutanti atceras gadījumus, kad paši vai viņu tuvinieki bijuši narkomānu upuri: „*Narkomāni iet pāri liķiem, lai dabūtu devu, acis tur tādas, neprognozējami cilvēki, neviens nezina, kas viņiem var ienākt prātā*” (iedzīvotāji, 60+ gadi). Citiem šķiet, ka draudus rada arī nacionālie radikāļi, gan latviešu, gan krievu. Vecāka gada gājuma cilvēki norāda uz pusaudžiem kā drošību apdraudošu grupu „*tīņi noslāņojas, tur ir kriminālie, normālie ar viņiem nedraudzējas*” (iedzīvotāji, 60+ gadi), „*sabiedriskajā transportā var iekāpt narkomāni*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi).

Nedrošības sajūtu var palielināt arī vietas un laika apstākļi. Nedrošību vairo tumsa, sveša vieta: „*Biju spīķeros uz Lielo Kristapu, bija nedroši, bail no cilvēkiem, pienāks klāt, kraus pa ģīmi.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„*Drošāk ir mājās nekā, piemēram, Vecrīgā.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Tomēr ne vienmēr pat gaišajā diennakts laikā un pilsētas centrā ir droši: „*Uz ielas gaisā dienas laikā ar nav droši, manam vīram gaišā dienas laikā pie Ģertrūdes baznīcas uzbruka, paņēma pulksteni, mobilo.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

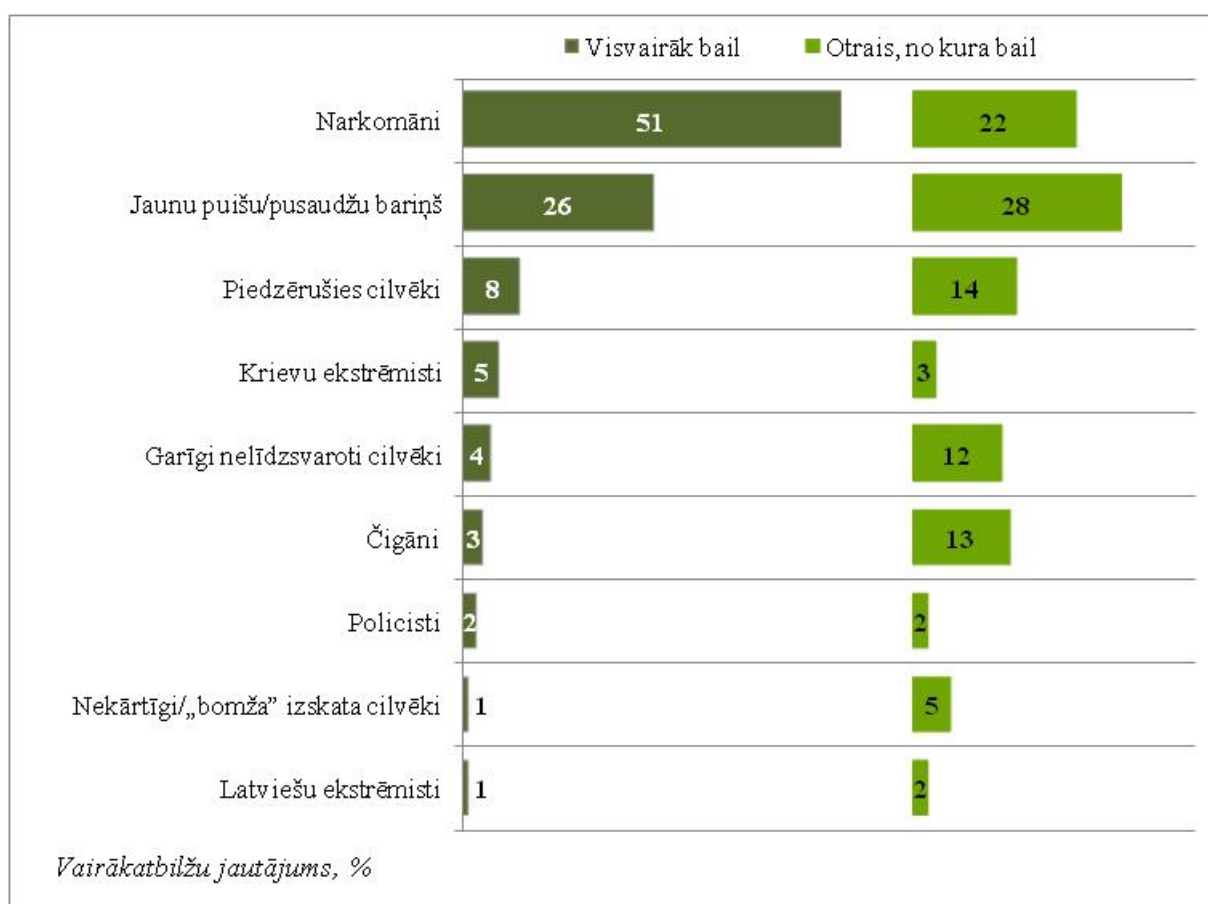
Nedrošības sajūtu palielina tas, ka nav īsti uz ko paļauties, jo cilvēki redz, ka līdzcivīki, tai skaitā policisti, kam būtu jārada sabiedrībā drošības sajūta, jūtas sociāli tikpat apdraudēti kā citi: „*man ir sociāla nedrošība un policistiem arī*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Diskutanti atklāj, ka alkohola lietošana ir viens lielākajiem riska faktoriem, kas mazina cilvēkdrošību. Kāds jauniešs, stāstot par saviem nakts dzīves novērojumiem un personisko pieredzi, uzsver, ka „vainīgs ir alkohols, ja mazāk dzertu, būtu drošāk. Ja ir barā, iedzēruši, tad vairāk agresijas, vardarbība. Alkohols palielina agresiju” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Diskutanti secina, ka cilvēku nespēja organizēti paust savu protestu pret varas institūcijām spiež viņus izvēlēties individuālā protesta paņēmienus, kas vērsti pret līdzcilvēkiem. Dziļākos cēloņus diskutanti meklē valsts institūciju nespējā veikt savas pamatfunkcijas: „tas viss ir sekas, cēlonis ir augšā, tur jau tas viss sākas, nespējā sakārtot valsti” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Arī aptaujā, atbildēs uz jautājumu: „no kāda veida cilvēkiem viņi visvairāk baidās, ka tie varētu uzbrukt/ apzagt vai citādi apdraudēt drošību uz ielas, sabiedriskās vietās vai mājās”, rīdzinieki kā bīstamāko grupu nosauc narkomānus. Narkomānus kā pirmo bīstamāko grupu nosauc 51%, bet kā otro – 22%. Tas nozīmē, ka kopumā 73% rīdzinieku narkomānus uztver kā riska faktoru savai drošībai (skat. 3. zīm.).

3. zīmējums. Jautājums „No kāda veida cilvēkiem visvairāk baidāties, ka tie varētu uzbrukt/apzagt vai citādi apdraudēt drošību uz ielas, sabiedriskās vietās vai mājās?”

Daudzi baidās, ka viņu drošību varētu apdraudēt jaunu puīšu/ pusaudžu bariņš (26% minējuši šo grupu kā pirmo bīstamāko, bet 28% to norādījuši kā otro, no kuras bail). Redzams, ka kopumā 54% rīdzinieku jūt nedrošību pamanot jaunu puīšu/ pusaudžu bariņu.

Krietni mazāk ir to kas draudus savai drošībai saskata piedzērušus cilvēku klātbūtne (pirmā bīstamā 8%/ otrā bīstamā 14%, kopā 22%), garīgi nelīdzsvaroti cilvēki (4/12 = 16%), čigāni (3/13 = 16%), krievu ekstrēmisti (5/3 = 8%), nekārtīgi/ ‘bomža’ izskata cilvēki (1/5 = 6%), policisti (2/2 = 4%), latviešu ekstrēmisti (12 = 3%).

Interesanti, ka no narkomāniem sevišķi baidās sievietes, savukārt vīriešiem bailes biežāk nekā sievietēm rada jaunu puīšu/pusaudžu bariņš, policisti, krievu ekstrēmisti.

Negatīvā pieredze kā nedrošības vairotāja

Gandrīz vai katrs diskusijas dalībnieks zina stāstīt no savas, draugu, paziņu pieredzes vai arī no medijos redzētā dzirdētā kādu nesenā pagātnē notikušu kriminālu gadījumu: zagšanu, uzbrukumu, vardarbību. Diskutanti min gadījumus, kad viņi paši vai viņu paziņas ir apzagti. Jauniešiem visbiežāk zagtā lieta ir ritenis. Jaunietis norāda „*zog visu kas nav piesiets*”.

Negatīvā pieredze psiholoģiski nostiprina nedrošības un bezspēcības sajūtu: „*Pēc mājas apzagšanas nav bail zaudēt, bet fakts, ka kāds ielīdis Tavā mājā, jūties kā apspļaudīts. Nedroši, nezini, kā būs tālāk. Paklausies tur tas un tas noticis, varbūt labāk neiet*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„*Es nejūtos droši dzīvoklī. Biju pie paziņām. Naktī atnāca zagļi, uzlauza, ienāca, apzaga.*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Jaunietis dalās pieredzē, kad pēc uzbrukuma un apzagšanas pilsētas centrā maina savu viedokli par drošību pilsētas centrā, Vecrīgā: „*dzīvoju pie Gertrūdes baznīcas, gāju uz mājām, pie viesnīcas Latvija redzu 100m attālumā kompānija, domāju tūristi, tad pamanu, ka visi ir treniņbiksēs, dabūju pa seju, mani aizvilka aiz kioska, aplaupīja. Man uzreiz mainījās attieksme, pat krēslā ir bail, ārstējos. Kad griezpos policijā, rezultātu nekādu, teica, ka tas notiekot katru dienu. Man šaubas par drošības dienestu spēju nodrošināt drošību, nav uzticēšanās. Tagad liekas, ka drošāk ir braukt mašīnā vai ar riteni, pa lielākām ielām. Ielas ir nedrošas, arī tur, kur ir cilvēki. Policijas patruļas ir tikai atsevišķās vietās*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Nedrošības sajūtu vairo pārliecības trūkums, ka iespējams pozitīvs risinājums pēc kriminālā gadījuma. Jaunieši dalās pieredzē, ko darīt kad ritenis ir nozagts. Visi ir vienis prāti, ka policija ir bezspēcīga šajos gadījumos.

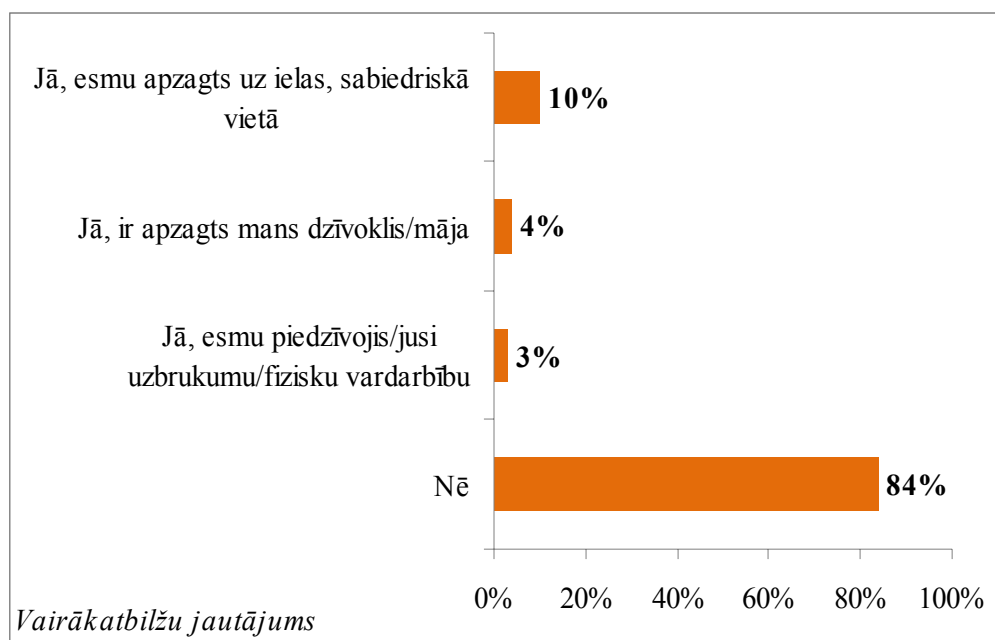
Diskusanti iesaka uzņemties savu iniciatīvu un mēģināt pašiem risināt radušos problēmu: doties uz tirdzniecības vietu „Latgalīte” un mēģināt tur savu riteni atrast un atpirkt. Šāda rīcība pēc diskutantu domām var vainagoties ar sevišķi labiem rezultātiem, ja izdodas iesaistīt policiju. Cilvēki stāsta arī par gadījumiem, kad uzrādot sava riteņa atpazīšanas pazīmes un piedraudot ar ziņojumu policijai, ir izdevies savu riteni atgūt atpakaļ.

Aptaujas rezultāti liecina, visbiežāk par zādzībām, uzbrukumiem u.tml. krimināliem gadījumiem rīdzinieki uzzina no laikrakstiem, radio, televīzijas, interneta (91%), nereti šādu informāciju cilvēki iegūst arī no sarunām ar draugiem, paziņām (36%). 14% aptaujāto atzīst, ka viņiem pašiem ir šāda pieredze, bet 12% aptaujāto norāda, ka informāciju guvuši no ģimenes locekļiem.

Atbildes uz jautājumu „vai pēdējā gada laikā personīgi cilvēks ir kļuvis par cietušo kādā noziegumā” liecina, ka visbiežāk rīdzinieki piedzīvojuši apzagšanu: nozagts mobilais telefons, nauda, vērtslietas, velosipēds utt. uz ielas, sabiedriskā vietā (10%), 4% aptaujāto ir apzagts dzīvoklis vai māja, bet uzbrukumu/fizisku vardarbību piedzīvojuši 3% rīdzinieku. Par apzagšanas upuri vienlīdz bieži kļuvuši vīrieši un sievietes, taču uzbrukumu/fizisku vardarbību biežāk piedzīvojuši vīrieši (6%), nekā sievietes (1%) (skat. 4. zīm.).

Šādu nepatīkamu pieredzi, kļūstot par zādzības vai uzbrukuma upuri, pēdējā gada laikā nav piedzīvojuši 84% rīdzinieku.

4. zīmējums. Jautājums „Vai pēdējā gada laikā personīgi esat kļuvis par cietušo kādā noziegumā?”

Pašu vaina kā nedrošības vairotāja

Diskutanti norāda, ka par savu drošību arī pats var parūpēties, ir īpaši pasargāt sevi no apzagšanas publiskā vietā. Daudziem, tai skaitā vecāka gadu gājuma cilvēkiem, liekas, ja jauniešu paradums nēsāt mugursomas rada risku, ka tos varētu apzagt: „*jaunieši pavirši. Mugursomas apzog, tur viss ir, no muguras pielavās un apzog*” (iedzīvotāji, 60+ gadi). Citi savukārt ir novērojuši, ka cilvēki ir neuzmanīgi, somas nav kārtīgi aiztaisītas, maks vai telefons viegli pamanāms:

„*Cilvēki paši vainīgi, somai slēdzis gadu sabojājies, mobilais telefons pa virsu, katram redzams.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„*Varu lamāt māsu, ka maku liek somai pa virsu, trīs reizes apzaga.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Citreiz cilvēks atzīst, ka pats rada riska situāciju: „*Fitnessa klubā atstāju skapīti vaļā. Pats aizeju matu žāvēt, skatos puika ap gadiem desmit skatās manā skapītī. Uzkliežu. Parāvās malā. Es jau varēju to skapīti aizslēgt.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Tomēr diskutanti min arī gadījumus, kad nozog arī rūpīgi sargāto mantu. Kādam jauniešim nozagts ritenis slēgtā kāpņu telpā, kas bijis arī pieķēdēts.

1.2. Drošību vairojošie apstākļi

Vērtējot drošības problēmu plašākā kontekstā, diskutanti domā, ka mazinoties tiem sociāli ekonomiskajiem apstākļiem valstī, kas šobrīd rada nedrošību, cilvēkos stiprināsies drošības sajūta: „*Kad būs normāli, būs darbs, tad būs labāk.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Diskutanti ir vienprātīgi, ka apkārtējās vides, mājas sakārtotība, tīrība vairo drošību: „*Jo tīrāka vide, jo mazāk noziedznieku, tīrība palielina sajūtu, ka ir drošāk.*” (iedzīvotāji ar bērniem)

Interesanti, ka cilvēka personisko drošību vairo bērna klātbūtne: „*Kad esmu kopā ar savu mēnesi veco meitiņu jūtos droši, bērns aizsargā.*” (iedzīvotāji ar bērniem)

Savukārt, kāda sieviete norāda, ka gaidot bērnu ir jutusies drošāk kā parasti: „Droši jutos, kad biju stāvoklī, biju droša, ka neviens neko nedarīs. Varēju konflikta situācijās iejaukties, jutu drošību”. (iedzīvotāji ar bērniem)

1.3. Rīcības maiņa negatīvas pieredzes rezultātā

Diskutanti dalās, kā pēc negatīvas pieredzes iegūšanas, apzagšanas vai uzbrukuma mainījuši savas rīcības stratēģijas, lai palielinātu savu drošību.

„Katru dienu eju pa tuneli no stacijas uz universālveikalu, vairākas reizes man izvilka maku, tagad dalu naudu, mazo mazajā maciņā, otrajā lielo naudu, to labi dziļi somā lieku, mazo pa virsu. Tagad, ka to nozog, es priecīga” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Dažkārt cilvēki vairo drošību viens otru brīdinot: „Redzu [tunelī] meitenes man pa priekšu iet, čigānietes no muguras, tām mugursomām spiežas klāt. Dusmīgas, kad es uzsaucu meitenēm, lai uzmanās” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Kāds jaunieša stāsts liecina, ka nedroši var būt ne tikai pilsētas centrā, Vecrīgā, bet arī citos pilsētas rajonos. Pārcēlies uz dzīvi Āgenskalnā, viņš pārliecinājies, ka drošību vairo iepazīšanās ar vietējiem: „Naktī pēc dzimšanas dienas svinēšanas biju mājās, uz ielas sauc – „nozaga telefonu”, skrienu zaglīm pakaļ, bet viņš izvelk nazi – tā iepazīnos ar vietējiem. Es domāju vajag iepazīties ar vietējiem, tad būs kārtībā. Ja tu ej garām katru dienu, kur viņi dzer alu – viņi zina, ka tos pazīst. Centrā tā nav.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Diskutanti dalās arī ar padomiem, kā iespējams vairojot sava īpašuma, mašīnas drošību var atrast arī internetā, piemēram, automašīnu īpašnieki var uzzināt noderīgus padomus portālā www.iauto.lv:

„Mašīnu apzaga, vairākas reizes, iesaku – piestiprināt visu, ko var, pieskrūvēt numuru, lai nevar regulāri aptūrīt mašīnu. Internetā uzzināju par mašīnu drošību, kā rīkoties, visu pieskrūvēt, ko var.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Manai mašīnai regulāri ventiļus noskrūvēja, tagad tos vairāk nelieku.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„[Veikalā] Depo nopirku ķēdi, nākošo reizi grūtāk nozagt.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Parasti durvis turēju vaļā, reiz ienāk trīs veči ar nažiem rokās, es histērijā brēcu, aiztinās, kopš tiem laikiem gan durvis vienmēr pieslēdzu.” (iedzīvotāji ar bērniem)

Diskutanti dalās pieredzē, kā sabiedriskajā transportā var atpazīt kabatzaglius: „Var just tās jocīgās kustības. Mātei somu pārgrieza apakšā, visu izņēma. Tagad viņa tur somu sev priekšā” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Arī aptaujas dati liecina, ka daudzi rīdzinieki (40%) pēdējā laikā ir mainījuši paradumus un vairāk rūpējas par savu drošību. Savus paradumus biežāk ir mainījušas sievietes (52%) nekā vīrieši (24%).

Katrs diskusijas dalībnieks var atcerēties gadījumu, kad kriminālpārkāpuma objekts bijis viņš pats, ģimenes loceklis, draugs vai paziņa.

„Klubos neko nevar atstāt. Visos.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Naktī svētras bija ieskrāpētas visas mašīnas garumā.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Apsargātās mašīnu stāvvietās zog airboksus, no rīta piedāvā nopirkt atpakaļ par Ls 20.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Poliklīnikā nozaga ratiņus, traks var palikt.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Vilcienā kāpjot iekšā, izvelk maku, atstrādāta sistēma, daudzi tā apzagti.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Dzirdēju gadījumus, kad iepūš gāzi guļošam, bērniem un apzog dzīvokli.” (iedzīvotāji ar bērniem)

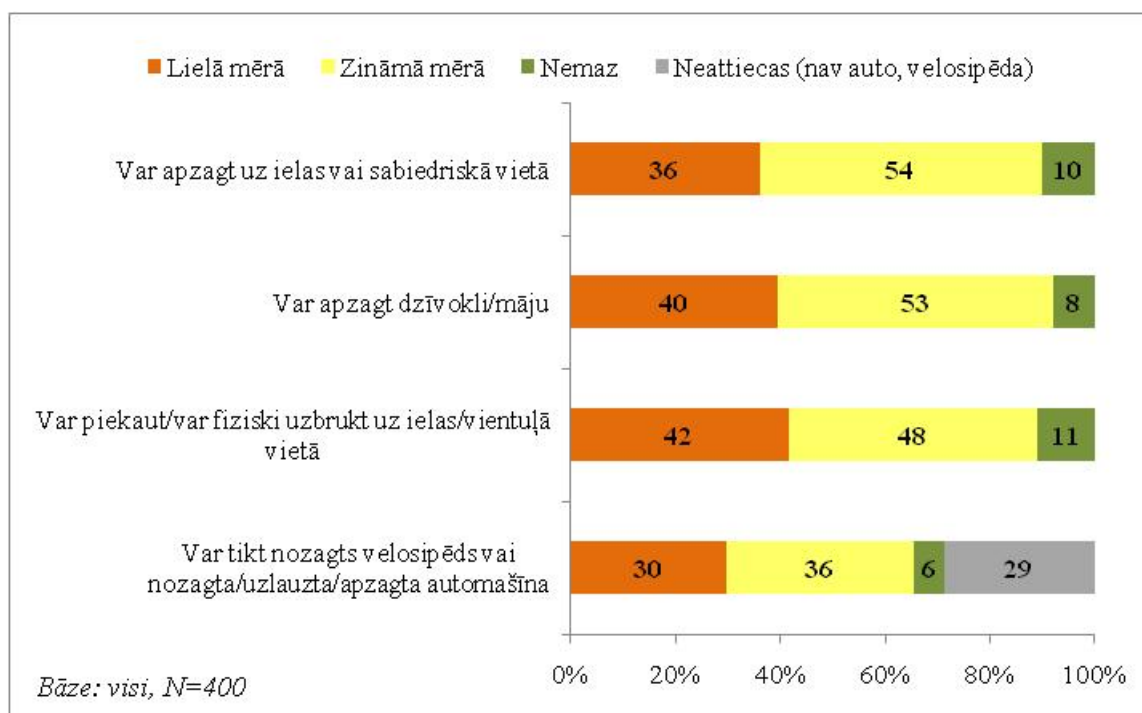
„Draudzenei somiņu nozaga divu minūšu laikā, kamēr vīrs uz mašīnu aizgāja. Daudzstāvu mājā uz sekundi nevar atstāt durvis vaļā.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Muzeju nakī Kr.Barona ielā pie ieejas muzejā jauns cilvēks sievietei somu izrāva no rokām.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Redzēju, strādā komandā, viens vēro, otrs veikli ar rokas sniedzās.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Aptaujas dati liecina, ka gandrīz katrs rīdzinieks lielākā vai mazākā mērā izjūt apdraudējumu savai drošībai. Ap 90% atzīst, ka vairāk vai mazāk uztrauc, ka tos varētu apzagt (atņemt mobilo telefonu, naudu, vērtsliekas utt. uz ielas, sabiedriskā vietā, apzagt dzīvokli/ māju, nozagt velosipēdu, mašīnu) vai arī viņi varētu kļūt par fiziska uzbrukuma upuriem (piekaut/fiziski uzbrukt uz ielas/vientuļā vietā). 36-42% rīdzinieku atzīst, ka viņus „lielā mērā” uztrauc tas, ka viņus vai viņu dzīvokli/ māju varētu apzagt vai arī viņiem varētu fiziski uzbrukt/ piekaut (skat. 5. zīm.). Biežāk šādu satraukumu pārdzīvo sievietes. Vīrieši satraukumu biežāk pārdzīvo vienīgi attiecībā par to, ka varētu tikt nozagts velosipēds vai nozagta/uzlauzta/apzagta automašīna. Latgales priekšpilsētā dzīvojoši biežāk pārdzīvo bažas varētu tikt apzagt, gan uz ielas, gan arī mājā.

5. zīmējums. Iedzīvotāju viedoklis par savas drošības apdraudējumu

1.4. Iedzīvotāju drošības sabiedriskās vietās vairošanas stratēģijas

Rūpēs par savu drošību, cilvēki paši cenšas piekopt savas „drošības stratēģijas”. Vieni raugās, lai personīgās mantas būtu iespējami grūtāk atņemamas, citi izstrādā drošas pārvietošanās stratēģijas, bet citi domā par to, ko darītu uzbrukuma gadījumā, citi izvēlas psiholoģisku pozitīvu sevis noskaņošanu.

Personīgās mantas rūpīga glabāšana:

„Mašīnu turu stāvvietā, tur drošāk.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Es no kora eju, tumsā, somu turu stingri rokās, bail nav.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Bērnu ratiņus piesprādzēju, riteni ienesu iekšā.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Centra poliklīnikā ir pakalpojums par 10 santīmiem saslēdz ratiņus, tas ir absurdi, ir kauns, bet es to daru.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Visdrošāk naudu turēt stikla burciņā, vāks virsū, to nekad neņems.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Izmantoju foto kārbīņas, sīknaudai. Tas ļauj justies drošāk.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Līdzī ņemamo mantu ierobežošana:

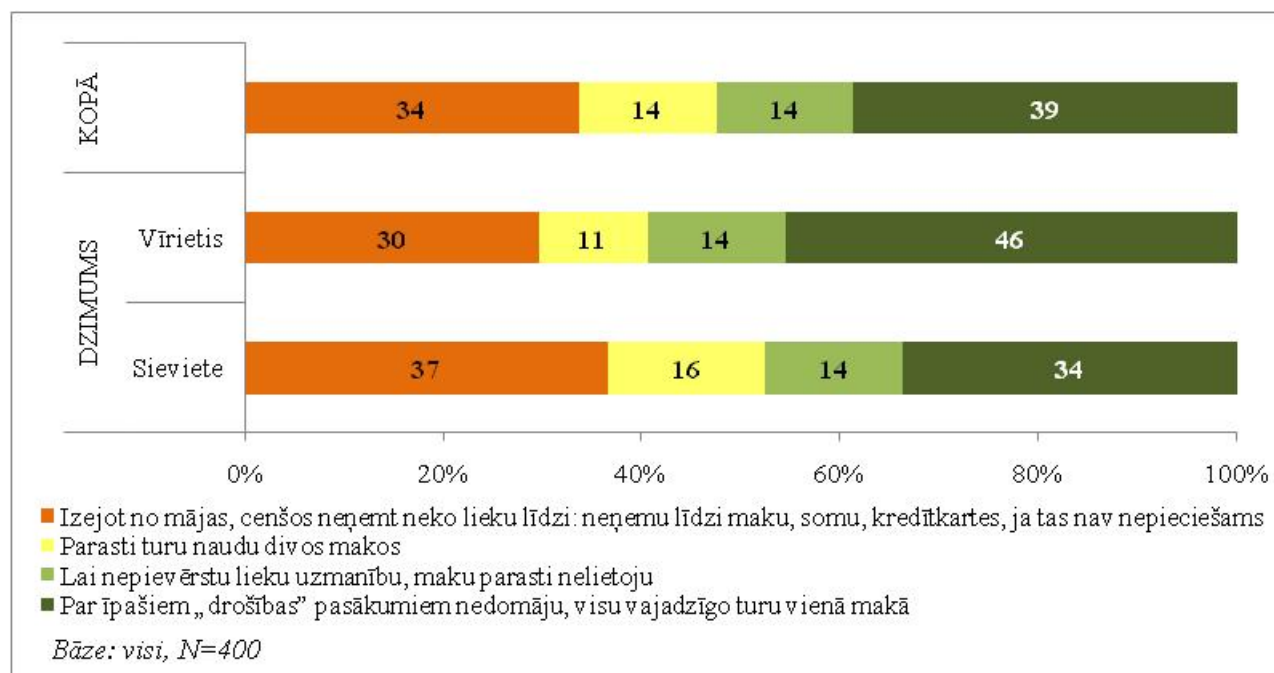
„Makā neko lieku nelieku.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Izejot no mājas neko lieku neņemu līdzī.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Kopš tā uzbrukuma, neņemu neko vērtīgu sev līdzī, datoru, fotokameru.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Aptaujas dati liecina, ka rūpēs par savu naudasmaku un naudu dažādas drošības stratēģijas kopumā izmanto 61% rīdzinieku: 34% ierobežo līdzī ņemamo mantu klāstu, 13% glabā naudu divos makos, 14% „lai nepievērstu uzmanību, maku nelieto”. 39% aptaujāto par „īpašiem drošības pasākumiem nedomā”. Minētās drošības stratēģijas biežāk pielieto sievietes (66%), mazāk populāras tās ir vīriešu vidū, tomēr redzams, ka vairāk kā puse vīriešu (54%) rīkojas līdzīgi (skat. 6. zīm.).

6. zīmējums. Iedzīvotāju izmantotās stratēģijas naudasmaka un naudas drošībai

Kā liecina aptaujas dati, rīdzinieki izmanto arī citas **drošības stratēģijas, lai pasargātu sevi no apzagšanas vai uzbrukuma uz ielas**, it īpaši pēdējā laikā pievēršot tām lielāku uzmanību: vairāk sargā savu mantu (somu, velosipēdu un bērnu ratiņus), vairāk pievērš uzmanību, vēro, uzmanās no apkārtējiem cilvēkiem vai arī nēsā līdzī kādu drošības līdzekli (gāzes baloniņu, luksturīti). Visvairāk cilvēki rūpējas par savām līdzī esošajām mantām: „vairāk savu somu sabiedriskajās vietās (transportā, veikalā, uz ielas) uzmana 72% rīdzinieku, 44% netur vērtīgus priekšmetus sava apģērba kabatās.

Visai bieži piekopta drošības stratēģija ir piesardzīga attieksme pret apkārt esošajiem cilvēkiem: „neskatos/neatbildu/izvairos no cilvēku kompānijām, kuras izskatās bīstamas” (58%), „vairāk vēroju cilvēkus, kas ir manā tuvumā sabiedriskajās vietās (transportā, veikalā, uz ielas)”- 53%.

Mazāk izplatīta ir tāda uz sadarbību un izpalīdzēšanu balstīta drošības prakse kā „vienošanās ar draugiem/ paziņām, lai viņi pavada mani līdz mājām/ citai vietai, kurp man ir nedroši doties vienatnē” – 15%. Biežāk šādi rīkojas sievietes (25%), bet no vīriešiem tikai 4%.

Arī tādus drošības līdzekļus, kā gāzes baloniņš un kabatas lukturītis rīdzinieki nelieto bieži, tikai 12%.

Kopumā ņemot gandrīz katrs rīdzinieks (95%) izmanto kādu no iepriekš aplūkotajām drošības stratēģijām un tikai 5% ir minējuši, ka nepieņem nevienu no tām (skat. 7. zīm.).

7. zīmējums. Iedzīvotāju izmantotās stratēģijas, lai pasargātu sevi no apzagšanas vai uzbrukuma uz ielas

Savas pārvietošanās brīvības ierobežošana: vietā un laikā:

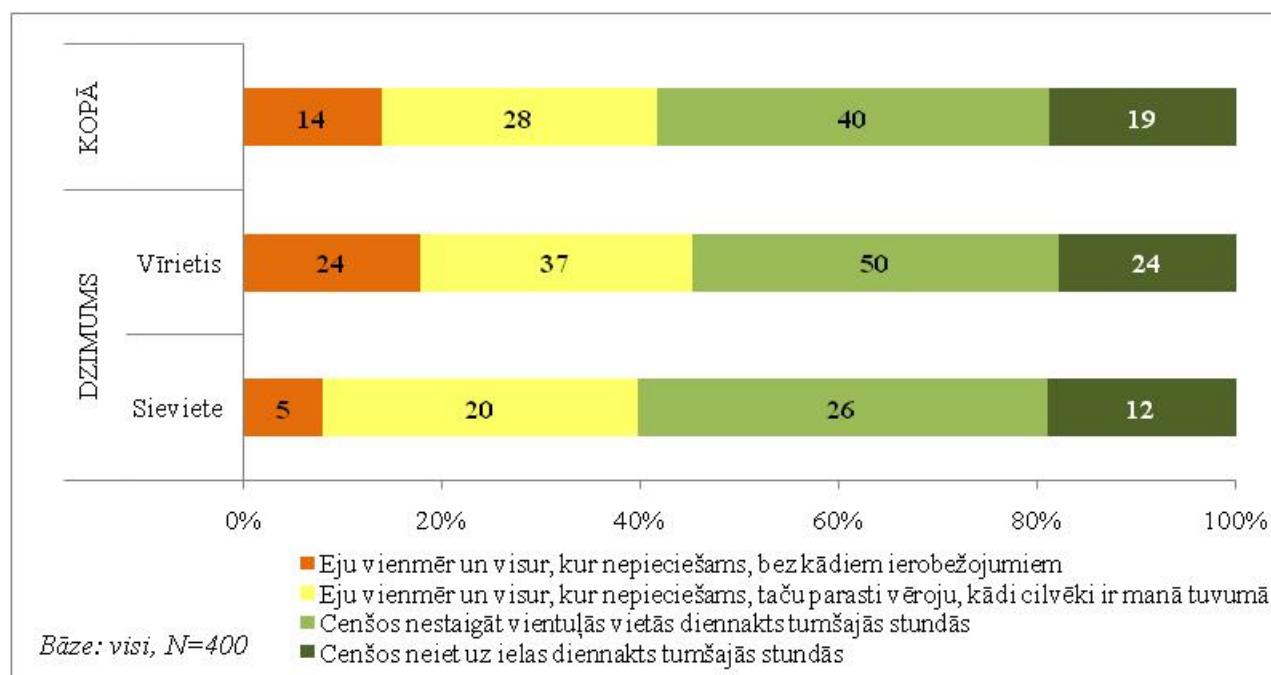
„Izvairos staigāt pa klusām ielām, viens.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Vakarā vēlu cenšos nestaigāt apkārt.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Neeju tumsā vientuļā vietā.” (iedzīvotāji ar bērniem)

Aptaujas rezultāti liecina, ka tikai 14% rīdzinieku neierobežo savu pārvietošanās brīvību un „iet vienmēr un visur, kur nepieciešams”, bet 40% „cenšas nestaigāt vientuļās vietās diennakts tumšajās stundās”, 28% aptaujāto „iet vienmēr un visur, kur nepieciešams, taču parasti vēro, kādu cilvēki ir tuvumā”. Sievietes ievērojami biežāk drošības apsvērumu dēļ ierobežo savu pārvietošanās brīvību, tikai 26% sieviešu, ievērojot zināmu piesardzību, iet visur, bet no vīriešiem šādi rīkojas - 62% (skat. 8. zīm.).

8. zīmējums. Iedzīvotāju rīcība, staigājot pa ielām Rīgas pilsētā

Dzīves vietas maiņa:

Pēc diskutantu teiktā redzams, ka savas drošības vairošanai cilvēki izvēlas arī dzīves vietas maiņu:

„Kad nācās sastapties ar drošības problēmām, nakts dzīvi Čaka ielā, mainījām dzīves vietu, pārvācāmies uz Vecrīgu, lai bērniem būt drošāk.” (iedzīvotāji ar bērniem)

Psiholoģiskie uzbrucēja maldināšanas paņēmieni:

Diskutanti dalās arī ar netradicionāliem psiholoģiskiem paņēmieniem, kas vairo viņu drošības sajūtu.

„Tēvs iemācīja – sāk neadekvāti uzvesties, kaut ko negaidītu, sist sev, izsist no līdzsvara uzbrucēju, tas palīdz.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Man iznāk iet pa tuneli, ja kāds mēģina tuvoties, sāku rēkt un pati metos virsū, tad cilvēks aizbēg, jo domā, ka es traka.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Drošas pārvietošanās stratēģijas:

Balstoties uz saviem novērojumiem, pieredzi cilvēki izstrādā stratēģijas, kā pārvietojoties pa ielu, tuneli, novērstu negaidīta uzbraukuma draudus.

„Kad eju, domāju, ko darītu, ja uzbruktu, kur skrietu, turu atslēgu pa ķērienam, domāju gāzīšu ar to, tas nomierina.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Ja eju pa vientuļu ielu, tuos tuvāk mājām, somu arī turu tajā pusē. Ap stūri ejot arī tuos tuvāk, lai uzreiz nepārsteidz.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Eju tunelī pie autoostas, jūtu aiz muguras kāds kustās, lien kabatā. Kad virzos uz malu, lai sargātos pie sienas, dzirdu sakām – ko jūs, vai tad mēs zagļi. Divas reizes tā bija, tagad zinu, jānoiet malā, lai netiek klāt no otras puses.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Drošāk ar riteni, ar kājām nav omulīgi. Ja ir jāiet, ir sajūta, ka var kas gadīties.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Ja man ir vēlāk [jānāk mājās], es kāpju taksometrā. Iepriekšējā rudenī es kāpu taksometrā [vietā, kur ir vairāk cilvēku] un maksāju divus latus, braucu 700-800 metrus līdz mājai, jo man ir tumšs. Nē, gaišs, ir apgaismots, bet kluss stūris. Tur nav nekā. Vislabāk es jūtos, ka nav nekā, bet es jau nevaru zināt, vai no tiem krūmiem kāds neizleks. Es varu paļauties tikai uz savu intuīciju, ka reizēm ir tāda situācija, ka tu ej un tev nav bail, bet reizēm tev ir tā, ka kuņģis ir pie rīkles augšā aiz bailēm. Tad es nerēķināju tos latus un es kāpu iekšā.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Psiholoģiska sevis noskaņošana, izvairīšanās no „upura efekta”:

Diskutanti kā īpašu aizsardzības līdzekli min pozitīvu domāšanu, pozitīvu sevis noskaņošana.

„Uzvesties droši, izvairīties no „upura efekta”, tas izraisa uzbudinājumu un izraisa uzbrucēja instinktu.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Nedomāju par drošību, jūtos droši, man nekas nav noticis, arī Vecrīgā neliekas, ka kaut kas varētu notikt. Nekas nenotiek.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Nomierinu sevi un eju. Domāju, ka viss būs labi. Kas tur nāk – tas ir labs. Ar to nomierinu sevi. Tas ļauj justies labāk.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Ap pusnakti gāju gar Skonto halli, pretī nāk patīkama sieviete. Es neko agresīvs neizskatos. Nāk un smaida. Es ar pasmaidu. Nesaprotu, ko viņa domājusi.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Dzīvojam Smiļģa ielā logi uz ielu, 1. stāvs, var redzēt no ielas istabu, viesistabā aizkaru nav. Draugi brīnījās, es saku – zagļi nenāk, jo redz, ka nav dārgu mantu, nekā normāla zagļiem, grāmatas. Es domāju, ka sargāju sevi ar savu attieksmi, ar brīvu attieksmi.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Es dzīvoju Avotu ielā divus gadus, tusēju, pa vakariem vēlu nācu mājās, man nekas nenotika, bet manam draugam pulksten sešos vakarā uzbruka. Apkārt daudz cilvēku, nedēļu slimnīcā ārstējās. Dažreiz man šķiet – mēs domājam par bailēm un projicējam to uz fizisko pasauli.” (iedzīvotāji ar bērniem)

Diskutantu teiktajam caurvijas doma, ka katrs pats rada savu drošību ar savu domāšanu un savu uztveri „mēs par daudz baidāmies, būt drošam tas ir sevi noskaņot, kā noskaņosi, tā būs.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Diskutanti skeptiski izsakās par tādiem personiskās aizsardzības līdzekļiem kā gāzes baloniņš: „Man bija gāzes baloniņš, bet ja uzbruktu, nepaspētu ne izvilkt.” (iedzīvotāji, 60+ gadi).

„Arī gāzes baloniņu lietošanai ir noteikumi, tos nevar ņemt līdzī sabiedriskās vietās, piemēram, koncertos u.tml., es to īsti nezinu, tāpēc domāju, labāk ar tiem nekrāmēties.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Baidos, ka baloniņu varētu man atņemt un vērst pret mani pašu.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Tētis iedeva gāzes baloniņu. Nespēju to lietot. Tas uzdzen bailes, ka kāds uzbruks.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

1.5. Iedzīvotāju rūpes par mājokļa drošību

Diskutanti uzskata, ka virkne visai vienkāršu pasākumu ir ievērojami uzlabojusi drošību viņu mājās. Parasti šo pasākumi vidū ir drošākas durvis, kodu atslēga, apgaismojums, tas viss mazina tādu nevēlamu personu kā ‘bomžu’, personu narkotiku reibumā uzturēšanos kāpņu telpā.

„Ielikta jaunas durvis, dzelzs durvis. Kodu atslēga ielikta, pēc kodu atslēgas ielikšanas tīrs no bomžiem.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Apgaismojums kāpņu telpās, kodu atslēga, signalizācija.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Aizslēdzu durvis. Aizveru aizkaru, žalūzijas, lai nebūtu kārdinājuma.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

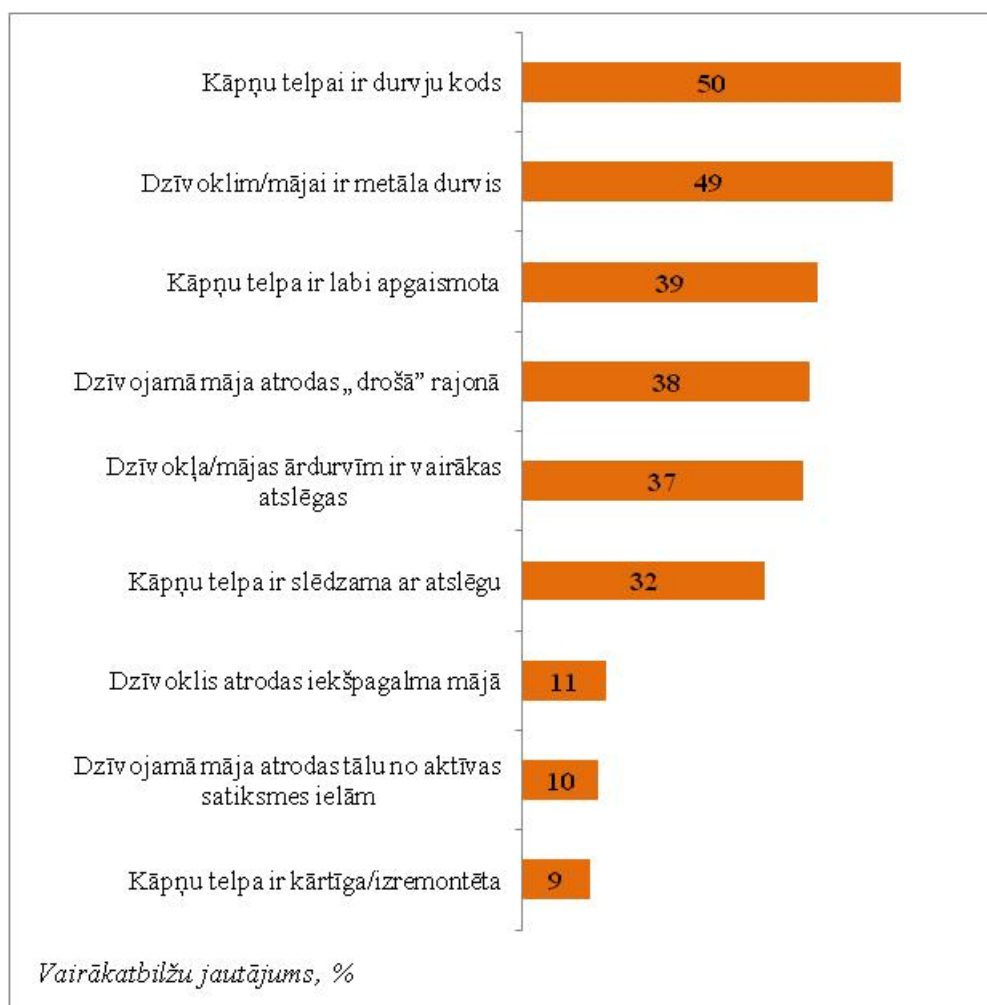
„Agrāk mūsu mājā nāca narkomāni, kad ielikām atslēgu, vairāk nav.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Tomēr kopēji gādātā drošība tikai tad ir efektīva, ja visi mājas iemītņieki jūtas atbildīgi, ievēro iekšējos noteikumus un nepieļauj, piemēram, durvju koda „publiskošanu” visiem redzamā vietā: „Koda atslēgas ir nedrošas, ja redzams, kuri cipari ir nodiluši no lietošanas. Blakus ieskrāpēts kods ķieģelī.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Aptaujas dati liecina, ka 73% rīdzinieku mājokļa durvis vienmēr ir aizslēgtas, 17% atzīst, ka parasti mājokļa durvis ir aizslēgtas, izņemot gadījumus, kad kāds no ģimenes locekļiem ir izgājis uz īsu brīdi, 8% mājokļa durvis aizslēdz tikai tad, ja dodas prom uz vairākām stundām, 1,5% ja kāds ir mājās, gadās, ka durvis paliek neaizslēgtas arī naktī. Gulēt pie neaizslēgtām durvīm biežāk gadās vīriešiem (3%), nekā sievietēm (0,5%).

Aptaujā tika noskaidrots arī rīdzinieku viedoklis par to, kādi apstākļi vislabāk paaugstina mājokļa drošību. Par vissvarīgākajiem drošības apstākļiem rīdzinieki uzskata ārdurvju kodu (50%) un metāla durvis dzīvoklim/mājai (49%). Mājokļa drošību palielina arī tas, ka „dzīvojamā māja atrodas „drošā” rajonā” (38%) tas, ka „dzīvokļa/ mājas ārdurvīm ir vairākas atslēgas” (37%), kā arī tas, ka „kāpņu telpa ir slēdzama ar atslēgu” (32%) un, ka „kāpņu telpa ir labi apgaismota” (31%). Par mazāk svarīgiem apstākļiem mājokļa drošībai rīdzinieki uzskata to, ka „dzīvoklis atrodas iekšpagalma mājā” (11%), ka „dzīvojamā māja atrodas tālu no aktīvas satiksmes ielām” (10%), ka „kāpņu telpa ir kārtīga/ izremontēta” (9%) (skat. 9. zīm.).

9. zīmējums. Iedzīvotāju viedokli par faktoriem, kas paaugstina viņu mājokļa drošību

1.6. Ģimenes locekļu drošība

Vecākus nereti uztrauc viņu pusaudžu vai jauniešu vecuma bērnu uzvedība, piemēram, atgriešanās mājās kājām vēlu naktī. Vecākus satrauc bērnu nostāja: „*Ar mani nekas nevar notikt*” (iedzīvotāji, 60+ gadi), vecāku padomu ignorēšana, neuzmanība izklaides vietās: „*Saki vai nesaki, nelīdz! Manai meitai Vecrīgā kafejnīcā nozaga somiņu, kurā viss iekšā, telefons, nauda.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Nereti bērni uztraucas par viņu vecāku, vecvecāku drošību publiskās vietās, par viņu iespējām sevi aizstāvēt gan no fiziskas vai psiholoģiskas vardarbības.

„*Man opis no čigāniem nopircis mantas – maisu ar bērnu drēbītēm. Uztraucos, ka aptīts ap pirkstu. Čigāni spēj apvārdot.*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„*Par vecomammu uztraucos, neesmu droša, ka viņa var sevi aizstāvēt. Viņa viena septiņos vakarā iet pēc mazbērna uz bērnudārzu.*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Visatbildīgākais posms cilvēkdrošības prasmju veidošanā ir bērna vecums, kad bērns uzsāk skolas gaitas un tam pakāpeniski jāradinās rūpēties par savu drošību pašam gan mājās, gan publiskajā telpā. Lai veidotu bērnam drošības prasmes, vecāki izstrādā dažādas stratēģijas.

„*Dēls uz skolu pirmajā klasē un, droši vien arī nākošgad, iet tikai pieaugušā pavadībā, jo kaut arī skola nav tālu, satiksme ir intensīva, sarežģīti krustojumi, ieskaitot tramvaju.*” (iedzīvotāji ar bērniem)

„*Dēlu pamazām pieradinājām vienam palikt mājās un pirms atvērt durvis, pajautāt „kas tur ir!”.* Sākumā aizgājām uz minūtēm piecpadmit un tad atgriezāmies un novērojām dēla rīcību.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„*Iepazīstamies ar mūsu bērnu draugu vecākiem (6-8 gadi). Kad bērni dodas ciemos, mēs sazvanāmies un pārbaudām, vai bērns tur ir. Savukārt, kad citi bērni pēc ciemošanās pie mums dodas mājās, mēs piezvanām viņu vecākiem, pārbaudīt, vai bērni ir atgriezušies.*” (iedzīvotāji ar bērniem)

„*Cenšos bērnus pieradināt saturīgi pavadīt brīvo laiku, kas parasti arī notiek drošā vietā. Slaištīšanās notiek uz ielas un tur arī ir nedrošāk.*” (iedzīvotāji ar bērniem)

„*Vasarā, kad bērni spēlējas pagalmā, aizskrien pie kaimiņu bērniem, es prasu, lai ik pa laikam viņi ‘atrādās’, pienāk pie loga, lai redzu, tad atkal var skriet tālāk.*” (iedzīvotāji ar bērniem)

„*Savam bērnam esmu piekodinājusi ar svešiem cilvēkiem sarunās neielasties.*” (iedzīvotāji ar bērniem)

„*Savam bērnam esam iedevuši telefonu, kam ir speciāla sarkana poga, kuru var piespiest brīdī, kad bērnam vajadzīga palīdzība.*” (iedzīvotāji ar bērniem)

Aptaujas dati liecina, ka visizplatītākā stratēģija, kā rūpēties par bērnu drošību, pasargāt tos no apzagšanas un uzbrukuma uz ielas, transportā un citās sabiedriskajās vietās, ir viņu pavadīšana uz bērnudārzu vai skolu (50%). 28% aptaujāto minējuši, ka nepavada bērnu, bet sazinās ar to pa telefonu, lai pārliecinātos, par viņa drošību, savukārt 13% vecāku regulāri pārrunā ar bērnu drošības jautājumus.

1.7. Iedzīvotāju sadarbība drošības stiprināšanai

Diskutanti tika aicināti izteikties arī par to, vai viņi piekopj kādas drošības stratēģijas sadarbojoties ar kaimiņiem, vai viņi mēģina veidot kādas kaimiņu, mikrorajona kopienas, lai stiprinātu savu drošību. Diskutanti min piemēru par Tallinu, kur tiek attīstīta kaimiņu savstarpējas sadarbības prakse, kas palīdz stiprināt mājas iedzīvotāju drošumspēju. No diskutantu teiktā redzams, ka cilvēki jūt atbildību par to, kas notiek mājokļa apkārtnē, pievērš uzmanību, vai kaut kas neapdraud kārtību, citi vienojas ar kaimiņiem, lai pievērš uzmanību dzīvoklim garākas aizceļošanas gadījumā.

„Tallinā kaimiņi uzrauga viens otram dzīvokli. Mēs te, kad vajadzīga palīdzība, skapi pārceļt no viena stūra uz otru, saucam radu no otras pilsētas malas.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Es paskatos, ja kas aizdomīgs, skaņa, gaudo signalizācija, paskatos.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Cenšos sveicināt kaimiņus, lai mani ievēro. Lūdzu paskatīties, vai kāds negrābstās gar manām durvīm.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Ja braucu prom uz ilgāku laiku, pasakām kaimiņiem, lai paskatās, vai kas nav noticis.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Prasu draugiem, lai atnāk uz dzīvokli, kad esmu prom.” (iedzīvotāji ar bērniem)

Attiecībā par kaimiņu pazīšanas, kopienu veidošanu diskutantu teiktajā ir izvirzās divi viedokļi: vieni uzskata, ka kaimiņiem, mikrorajona iedzīvotājiem būtu vairāk jākontaktējas, jāveido kopības izjūta, kas ļautu justies savā dzīves vietā kā savējam, tādējādi izmantojot kaimiņu attiecību veidošanu kā resursu drošības stiprināšanai. Tiek izvirzīta ideja, ka apsaimniekotāji varētu iesaistīties mājas iemītnieku kopienas veidošanā.

„Manā rajonā mani pazīst, vajag kontaktēties, lai viens otru pazīst, lai cilvēki jūtas savējie, vajag kontaktēties vacākiem, lai bērni arī saprot, ka ir savējie. Sava drauga mammai tak neuzbruks.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Es kontaktējos, bet to vajag vairāk organizēt, apsaimniekotāji arī to varētu darīt. Apsaimniekotāji tikai savāc naudu, viņi varētu arī mazliet vienot cilvēkus.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Vecajai paaudzei bija uzticēšanās, manai mammai 90 gadu, viņa uzticas cilvēkiem, pasauc kaimiņus, ja vajag palīdzību, vai katru dienu. Kaimiņi atnāk ar lielāko prieku, tas Bauskā. Lielpilsētā tas nav.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Es sveicinos, citādi nekontaktējos.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Citi savukārt pauž ļoti atturīgu viedokli par iepazīšanos, uzsverot, ka viņiem nekā kopīga ar kaimiņiem nav, kā arī to, ka interesantāk ir kontaktēties ar saviem domubiedriem. Diskutanti savu spriedumu pamato racionāli, norādot, ka ieguldītais darbs varētu attiecību veidošanā starp kaimiņiem būtu pārāk liels attiecībā pret sagaidāmo rezultātu.

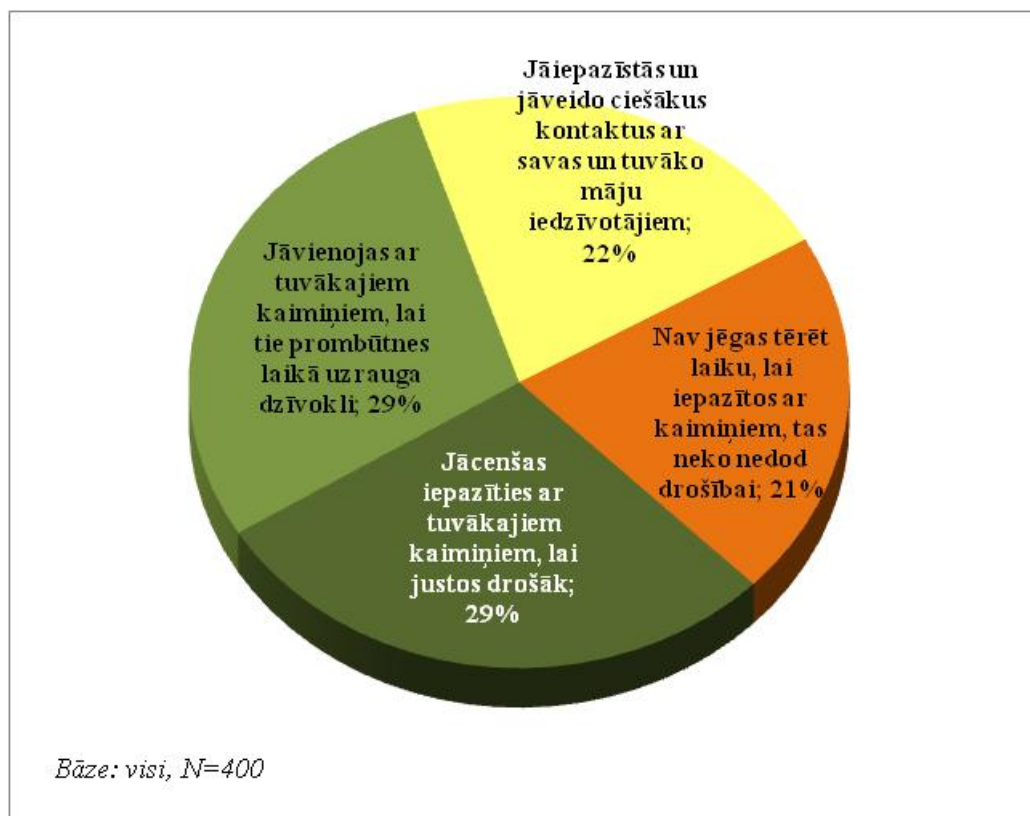
„Cilvēki negrib veidot kontaktus, liela izolētība. Bērni dzīvo jaunā mājā, bet tur arī nav kopienas pazīmes.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Kas mani var apvienot ar cilvēkiem, kas dzer un smēķē.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Tas ir darbs, veidot labas attiecības, vieglāk kontaktēties ar interešu grupām, internetā. Var iztikt bez kaimiņu attiecībām. Internetā ir gludi, kāpņu telpā ir grūti veidot attiecības. Sadzīvē ir grūti, kaimiņi nav savējie. Savējie ir citur.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Aptaujas dati liecina, ka vismazāk ir to, kas nevēlētos kontaktēties ar kaimiņiem savas drošības palielināšanai: 21% atbalsta viedokli, ka „nav jēgas tērēt laiku, lai iepazītos ar kaimiņiem, tas neko nedod drošībai, katram pašam ir savi draugi un paziņas”. Pārējie 89% uzskata, ka iepazīšanās ar kaimiņiem, drošību palielina: 29% domā, ka iepazīšanās ar kaimiņiem ļaus justies drošāk, 29% uzskata, ka „vajag vienoties ar kaimiņiem par dzīvokļa uzraudzīšanu garākas prombūtnes laikā”, 22% atbalsta viedokli, ka „vajag iepazīties un veidot ciešākus kontaktus ar kaimiņiem, lai justos drošāk mājās un uz ielas”. Nostāju, ka „vajag iepazīties un veidot ciešākus kontaktus ar kaimiņiem” biežāk atbalsta tie rīdzinieki, kuri dzīvo atsevišķā mājā, mazdzīvokļu mājā vai arī tie, kam ir kopīga kāpņu telpa (skat. 10. zīm.).

10. zīmējums. Iedzīvotāju attieksme pret kontaktu veidošanu ar kaimiņiem savas un sava mājokļa drošības palielināšanai

1.8. Iedzīvotāju līdzdalība sabiedriskās drošības sargāšanā

Diskutantu informētība par sabiedriskiem drošības stiprināšanas pasākumiem ir visai ierobežota. Gados vecāki diskutanti atceras padomju laikos organizētos drošības reidus, kuros paši arī piedalījušies. Gados jaunāki diskutanti atceras, ka ir dzirdējuši par ceļa drošības akcijām, atstarotāju dalīšanu.

„Agrāk bija patruļas. Mans vīrs gāja, man bija bail. Viņš bija apzinīgs.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Man patika iet reidos, varēja izrauties no mājām.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Aicināti līdzdarboties sabiedriskās drošības sargāšanā, jaunieši pret to iebilst visai kategoriski, norādot gan uz savu aizņemtību, gan arī šī pasākuma bīstamību, kā arī uz to, ka neskaidrs būtu šo kārtības sargu statuss un tiesības.

„Man ir svarīgākas lietas, nekā kaušļu dzenāšana. Cilvēki gados, lai to dara. Man ir foršākas idejas. Tagad ir cilvēki bez darba, lai staigā un sargā.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Es būtu stresā, ja mani vīrieši kaut ko tādu darītu, tad jābūt bruņās.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Šo cilvēku tiesības būtu neskaidras, sodu viņi nevar uzlikt, policija varētu apstrīdēt šādas aktivitātes. Sabiedriskās organizācijas nelīdzēs, tas ir policijas uzdevums.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Tas ir jādara policijai, profesionāli.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Man tas liekas nevajadzīgi.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Cits diskutants piedāvā kārtības sargu sagatavotības un statusa problēmas risinājumu, tiesa šis priekšlikums tas nerod īpašu atbalstu pārējos: „Cilvēks iziet apmācības kursus, iegūst paaugstinātu

pašaizsardzības robežu. Izsniedz roku dzelžus, tiesības sastādīt protokolu, kas ir saistošs policijai”. (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Diskutanti drīzāk pieļauj, ka šādas sabiedriskās drošības aktivitātes varētu atbalstīt mājās, t.i. savas privātās telpas tuvumā, bet ne sabiedriskajā telpā: „*Pieskatīt māju – tas būtu pozitīvi*” (iedzīvotāji ar bērniem), „*mājās jā, bet uz ielas nē*” (iedzīvotāji ar bērniem).

Diskutanti atzīst, ka būtu jābūt kādam konkrētam mērķim, kas stimulētu cilvēkus līdzdarboties sabiedriskajā drošības sargāšanā. Vecāki, iespējams, ir viena no tām grupām, kas būtu gatavi iesaistīties savu bērnu drošības palielināšanai.

„*Skolas bērni varētu kooperēties, kopā iet mājās.*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„*Dažu mērķu dēļ ietu, piemēram, ja vecāki pašorganizējas. Uz kādiem klases vakariem padežūrēt, ne jau ikdienā.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„*Jābūt kādam mērķim, ja organizējas, nestāvēs tak katram klāt.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

1.9. Policijas darba vērtējums

Jāatzīst, ka, izsakoties par policijas darbu, diskutanti bieži nespēj atdalīt Rīgas pašvaldības policijas un valsts policijas darbu, runājot par „policiju” kopumā. Lai gan atsevišķos gadījumos, tīcināti, diskutanti var pateikt, vai viņu minētajā piemērā saskarsme bijusi ar valsts vai pašvaldības policiju, tomēr kopumā iedzīvotāju uztverē valsts un pašvaldību policijas tēls saplūst. Tādējādi jāreķinās, ka vienas struktūras darba rezultāti atsaucas arī uz citu policijas struktūru darba vērtējumu u.tml.

Diskutantu teiktajā par policiju un policistiem visbiežāk tiek skartas divas tēmas. Vienā gadījumā cilvēki runā par policijas bezpalīdzību vai arī nevēlēšanos palīdzēt, bet otrā gadījumā cilvēki runā par tēmu: vērsties vai nevērsties pēc palīdzības policijā, kad cilvēki nonākuši kriminālpārkāpuma upura vai liecinieka lomā. Vairāk izklāstīti ir tie stāstījumi, kuros cilvēki min argumentus, kāpēc viņi nevērsas pēc palīdzības policijā. Šajos stāstos atklājas, no vienas puses, cilvēkus neuzticēšanās policijas iespējām atklāt noziegumu, bet no otras puses, arī zināms aizbildnieciskums attiecībā par policistiem.

Neapmierinātība ar policijas darbu

Diskutanti min gadījumus, kad policija nav reaģējusi uz sūdzību vai arī atteikusi palīdzību, norādot, ka kriminālpārkāpums ir pārāk nenožīmīgs.

„*(..) manam vīram gaišā dienas laikā pie Ģertrūdes baznīcas uzbruka, paņēma pulksteni, mobilo. Aizgāja uz policijas iecirkni, tur saka: „varbūt nevajag iesniegumu!”*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„*Kad par uzbrukumu sūdzējos policijai, tā atbild – tā tagad katru vakaru.*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„*Policija saka „par tādu sīkumu, ko tur apgrūtināt.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„*Divas reizes mums šķūnīti uzlauza, te Teikā regulāri zog. No policijas nekādu ziņu.*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„*Neiešu ziņot policijai, neko tur neatradīs.*” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Ir gadījumi, kad policisti piedāvā „daļēju” atbalstu, dalot policijas pienākumu un atbildību ar upuri: policists piedāvā palīdzēt atgūt mantu, cilvēks var norādīt vainīgo: „*Ja paši atradīsiet [riteni], palīdzēsīm atgūt.*” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Kā argumentu, kas mazina vēlmi ziņot policijai, diskutanti norāda uz laukietilpīgo procedūru, ko prasa ziņošana policijai un protokolu noformēšana. Nevēlēšanos ziņot policijai nosaka cilvēka racionālais apsvēruma, ka personīgais ieguldījums būs lielāks nekā ieguvums. Vainas apziņa par nepietiekami vērtīgu savas mantas turēšanu arī attur cilvēkus no griešanās pie policijas.

„Nozaga riteni, ziņoju policijai, jābrauc bija uz Sarkandaugavu, kamēr papīrus izpildīja, pagāja divas stundas. Policisti bija laipni, bet neko nesolīja. Un divas stundas nīkt.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Par sīkumiem policijai neziņotu, tas viss prasa laiku un ja blakus nogalina cilvēku.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Ja nozog telefonu, riteni, nesauktu, pati esmu bijusi vainīga, neuzmanīga. Tas man laiku atņemt, ir taču svarīgāki darbi.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

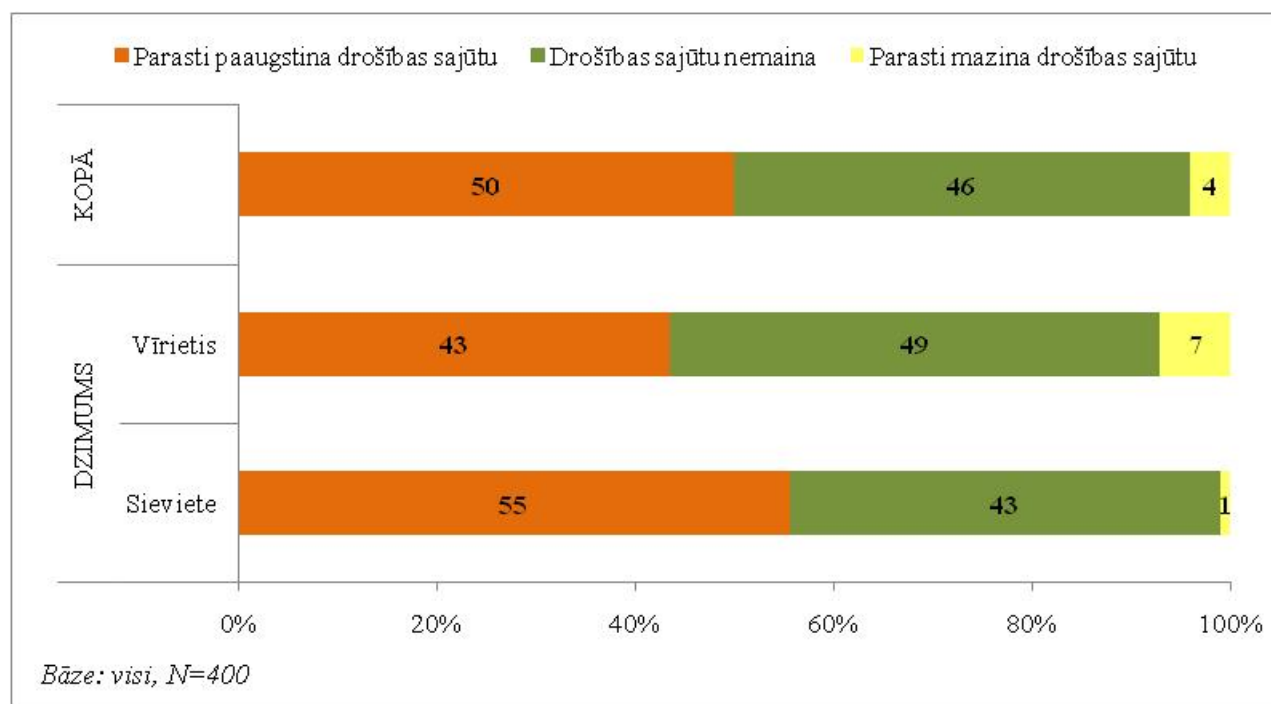
„Jāskatās kāds ir ieguldījums pret iegūto, ja man jātērē divas stundas, tad padomāšu vai to vajag, vienkāršāk jaunu telefonu nopirkt.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Arī liecinieka statusā ziņojumu policijai var aizkavēt apsvērumi par sava laika tērēšanu: „Ja ziņo par kautiņu policijai, saņem visus, aizved uz policiju, tur tiem jāsniedz liecības, aiztur ilgāk nekā pašus kautiņa dalībniekus.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Runājot par daudzajiem neliela mēroga kriminālpārkāpumiem, diskutanti iesaka policijai standartizēt informācijas vākšanu par notikumu, vienlaicīgi tas mazinātu sajūtu, ka ar mazāk nozīmīgiem gadījumiem tiek tērēts policista darba laiks: „Es arī nesauktu, par reālām lietām, jā, bet par sīkumiem, jūties neērti, ka traucē policistu darbu. Un tie papīri arī par tādiem parastiem gadījumiem, varētu standarta blanku aizpildīt un viss.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Diskutantū vidū pastāv arī uzskats, ka cilvēks pats ir atbildīgs un spēj aizsargāt savu īpašumu, tai skaitā kriminālpārkāpumu gadījumos: „Uzlauza pagrabu ,nozaga četras riepas. Nopirku jaunu atslēgu, ieliku. Pēc pāris dienām uzlauza atkal, vēlreiz nopirku atslēgu, ieliku, stiprinājumus vēl uzliku, lai grūtāk uzlauzt. Citu vakaru ap plkst. vieniem naktī smēķēju, redzu grib atvērt durvis, bet tās ciet, grib lauz, tad ierauga mani un metas bēgt. Biju čībās, noķert nevarēju, tagad ir klusums. Policiju nesaucu. Pašam jā rūpējas.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

11. zīmējums. Iedzīvotāju drošības sajūtas izmaiņas, redzot uz ielas dežūrējošus policistus/policijas patruļu

Aptaujas dati atklāj, ka 50% rīdzinieku, redzot uz ielas dežūrējošus policistus/policijas patruļu viņu drošības sajūta paaugstinās, 46% policista klātbūtne drošības sajūtu nemaina, 4% norāda, ka

tādos gadījumos viņu drošības sajūta mazinās. Policista klātbūtne biežāk paaugstina drošības sajūtu sievietēm, savukārt gadījumi, kad policista klātbūtne mazina drošības sajūtu, biežāk min vīrieši (7%), nekā sievietes (1%) (skat. 11. zīm.).

Kad ziņotu policijai

Stigru nostāju par kriminālpārkāpumu ziņošanu policijai diskutanti parasti min gadījumos, kad sagaidāms kāds ieguvums, parasti tie ir gadījumi, kad nozagta apdrošināta manta un cilvēkiem ir iespēja iegūt naudas kompensāciju.

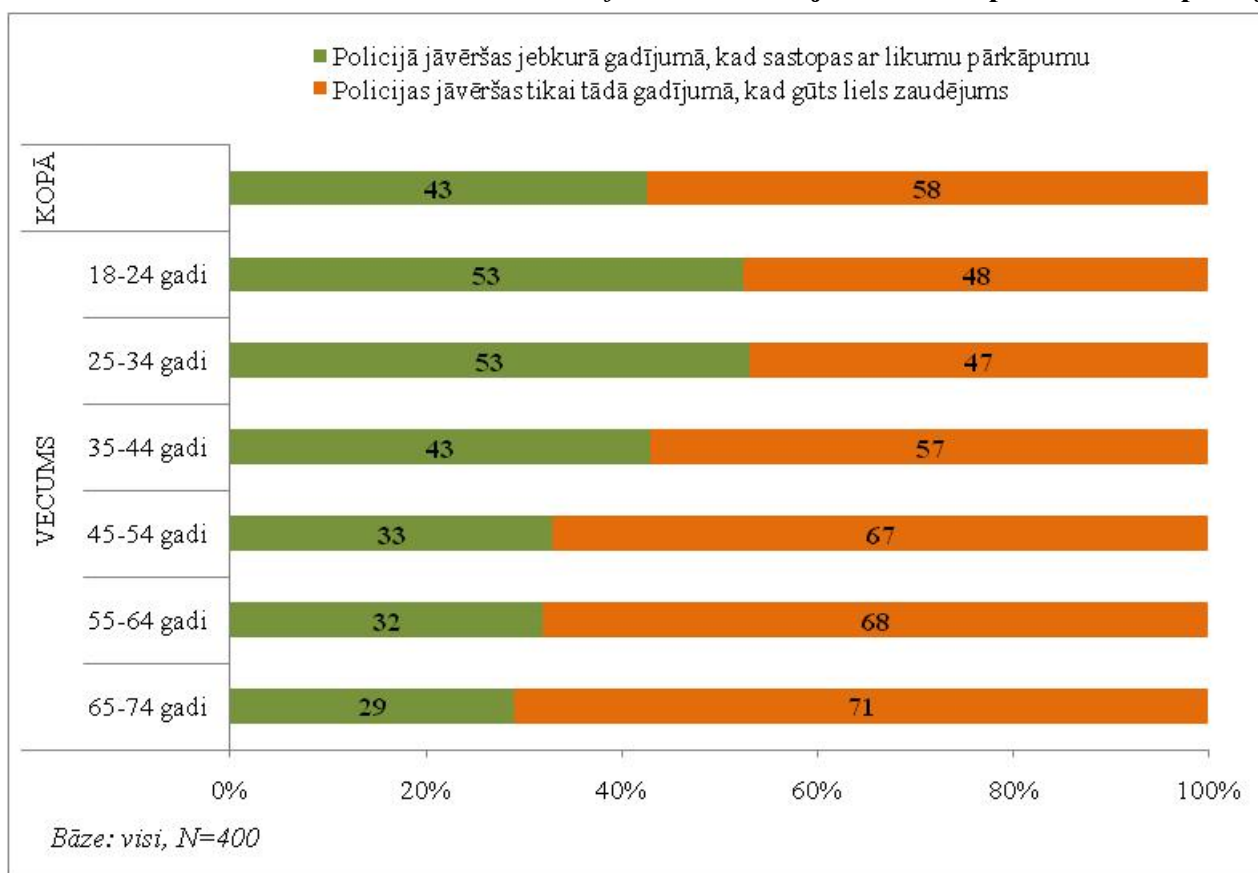
„Ja mašīnu nozagtu – ziņotu.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Ziņotu, ja nozagta būtu apdrošināta manta.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Cits arguments ziņošanai policijai ir varbūtība, ka tas sekmētu kādu sistemātiski veiktu kriminālpārkāpuma vai noziegumu atklāšanu: „Vajadzētu tomēr ziņot, ja atklāj kādu bandu, tad var pierādīt, ko tā nodarījusi.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Aptaujas dati liecina, ka viedokli „Ir vērts griezties pie policijas jebkurā gadījumā, sastopoties ar likumu pārkāpumu: ar zādzību, uzbrukumu u.tml., pat ja to izdevies novērst, atrisināt pašu spēkiem” atbalsta 43% rīdzinieku, bet viedokli, ka „Ir vērts griezties pie policijas tikai tādā gadījumā, kad gūts liels zaudējums: ir apzagts dzīvoklis, gūti nopietni miesas bojājumi, kas prasa ārstēšanos u.tml.” atbalsta 58% rīdzinieku. nav būtisku atšķirību vīriešu un sieviešu nostājā, taču svarīgi, ka vērojama tieša sakarība, palielinoties vecumam, pieaug tiesiskā nihilisma izpausme: vecumā no 18-24 gadiem 53% atbalsta viedokli, ka jebkurā gadījumā jāgriežas pie policijas, bet vecuma grupā 65-74 tikai 29% (skat. 12. zīm.).

12. zīmējums. Iedzīvotāju attieksme pret vēršanos policijā

Iedzīvotāji un policija: „upura” un „aizstāvja” lomā maiņa

No diskutantu teiktā redzams, ka cietušais dažkārt savā uztverē mainītās lomās uztver „upuri” (sevi), un „vainīgo” (kriminālpārkāpēju), kā arī „aizstāvi” (policistu). Nereti cietušais no šī komunikācija loka „izslēdz” vainīgo (kriminālpārkāpēju), tā vietā sevi uztver kā „vainīgo”, bet policiju kā „upuri”. Par to liecina aizbildnieciska nostāja attiecībā pret policistiem: „policistam maz maksā, policists ir pārslogots ar svarīgākām lietām”. Ja policists tiek uztverts kā „upuris”, tad saprotams, ka tas cilvēkos neizraisa drošības sajūtu, uzticēšanos. Te vēlreiz jāuzsver, ka diskutanti neatšķir pašvaldības un valsts policiju, runājot par to kā vienu veselu.

„Mašīnu apzaga Āgenskalnā, izsita logu, paņēma datora somu, tur gan datora nebija, bet krimināllikums, studēju juristos. Es aizgāju uz policiju. Tur man stāsta, ka viņiem mazas algas. Iznāk, ka viņi ir cietušie, ne es.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Policisti pārguruši, strādā vairākās darbavietās.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Knapī velk dzīvību, ko no viņiem prasīt, benzīna nav, algas nogrieza, resursu nav.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Mēs neko negaidām, zinām kādā stāvoklī ir policija.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Policija strādā tā, kā maksā.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Uz smagām lietām lai viņi strādā.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Tiek pausts arī viedoklis par policistu sadarbību ar noziedzīgo pasauli: *„Ziņot policijai nav vērts. Tie policisti bieži sadarbojas ar kabatzagļiem. Tur [policijas iecirknī] pats kā vainīgs jūties.”* (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Citi diskutanti šādu viedokli apstrīd: *„Par [policistu] sadarbību [ar kabatzagļiem] pārspīlēts.”* (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Policisti likumpārkāpēja lomā

Par gadījumiem, kad policisti paši kļūst par likumpārkāpējiem vairāk stāsta jaunieši, jo šie notikumi novēroti nakts laikā un tas ir laiks, ko publiskajā telpā biežāk pavada jaunieši.

„Naktī ievēl pusi busiņā, piekauj, atņem naudu, izmet uz ielas.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Naktī četri sit vienu, policisti brauc garām, neko nedara. Tas nerada uzticēšanos policijai.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Ekspektācijas par policistiem kā informācijas sniedzējiem

Jautājumā par to, vai policists ir drošs informācija sniedzējs, diskutanti kā piemēru min policistus ārzemēs. Attiecībā par pašmāju policistiem, diskutanti izsaka gan neticību tam, vai policists spēs sniegt informāciju, gan arī pārlicību, ka atbildi saņems. Dažiem jau ir bijusi pozitīva pieredze saskarsmē ar policistiem.

„Rietumeiropā jā, droši eju klāt policijai, jautāju ceļu.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Nezinu vai policists pateiks, kur kāda iela.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Domāju, ja jautātu, tad atbildētu.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Esmu jautājis, draudzīga saruna sanāca.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

1.10. Iedzīvotāju ieteikumi cilvēkdrošības stiprināšanai

Kaut arī diskutanti ir pāduši neapmierinātību ar policistu darbu, tomēr viņu galvenā kritika ir vērsta pret valsti, nepieciešamību sakārtot policijas darbu valsts līmenī.

„Valdībai jā rūpējas par kārtību policijas darbā. Labas algas. Kvalitatīvu darbu. Reaģēt uz cilvēku sūdzībām, tagad biežāk tā ir atrunāšana no iesnieguma rakstīšanas.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Diskutanti norāda uz nesakārtoto vidi, kādā strādā policisti, kā arī viņu zemo kultūru.

„Policijas iecirkņu telpas neremontētas, piepīpētas, splauj uz grīdas, vajadzētu policistiem reglamentu, kā jāuzvedas.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Attiecībā pret policistiem, iedzīvotāji sagaida, lai viņi biežāk būtu redzama publiskajā telpā. lai tā laikus varētu reaģēt uz kriminālpārkāpumiem.

„Lai policija būtu redzama uz ielas, braukātu pa rajoniem.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Kur konflikti, tur policija.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

„Derētu pa mikrorajoniem pabraukāt.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Iedzīvotāji nenošķir valsts un pašvaldības funkcijas, viņi pat žēlojas, ka tas traucē un viņi zaudē laiku skaidrojot, kur zvanīt: „Tas pat ir traucējoši, bomži savācas pagraba telpā. Saucu policiju, bet man jāzina, kuros gadījumos pie kuras policijas griezties, tas paņēma laiku.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Masu mediju ietekme uz drošības sajūtas veidošanu

Diskutanti atzīst, ka drošības/nedrošības sajūtu ietekmē arī filmas ar vardarbību, negatīvas ziņas masu medijos. Runājot par krimināliem gadījumiem, cilvēki atsaucas uz ziņām masu medijos: „Tagad zog vairāk. Vairāk dzird no masu medijiem” (iedzīvotāji, 60+ gadi), „Cik zinu no masu medijiem, zādzības pieaug, pati neesmu izjutusi” (iedzīvotāji ar bērniem), „Saspringti stāsti, tas dara nervozu” (iedzīvotāji, 60+ gadi).

Diskutanti atzīst, ka: „Apkārt negatīvais noskaņojums rada negatīvismu, bet ja nu kas atkal, ar mani. Negatīvisms vairo negatīvismu, pietrūkst pozitīvā.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Cilvēki spriež, ka: „Varbūt paši ir vainīgi, ka viegli ir negatīvo veicināt, ka [cilvēki] maz domā par pozitīvo. Labāk būtu veidot pozitīvus stāstus, meklēt prieku ik mazumiņā.” (iedzīvotāji, 60+ gadi)

Diskutanti uzsver, ka masu medijiem aktīvāk vajadzētu sekmēt pozitīva noskaņojuma veidošanos, kas mazinātu negatīvismu un agresiju sabiedrībā.

„Masu medijos jārunā nevis par naida kurināšanu, bet vairāk jāsniedz pozitīva informācija.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Mazāk negatīvismu. Cilvēki iet ielās izlādēties – visi ir slikti.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

Aptaujas dati liecina, ka 77% rīdzinieki vairāk vai mazāk skatās raidījumus, seko publikācijām laikrakstos vai internetā, kuros tiek atspoguļoti kriminālie notikumi. Regulāri kriminālajām ziņām seko 23% aptaujāto, bet 4% rīdzinieku par šiem jautājumiem interesējas paretam. Par kriminālajām ziņām parasti neinteresējas 23%. Aptaujas dati liecina, ka par kriminālajām ziņām maz interesējas jaunieši (17% regulāri interesējas), bet vislielākā interese ir gados vecākiem cilvēkiem (41% regulāri interesējas).

Informatīvās kampaņas

Diskutanti uzsver, ka līdzīgi kā ceļu satiksmes drošības celšanai visai efektīvi darbojas informatīvās kampaņas, arī cilvēkdrošību varētu stiprināt informatīvi pasākumi (kampaņas, bukleti, uzraksti, brīdinājumi un lozungi sabiedriskās vietās).

„Par ceļa drošību labi nostrādā. Varētu arī par drošību. Varētu izdomāt saukļus – drošībai mājā un uz ielas, piemēram: „Ja esi alkohola reibumā, doties mājās ar taksi būs lētāk!” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Aizslēdz durvis, kad aizej.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Un citādus informatīvus saukļus varētu izdomāt.” (iedzīvotāji, 18-25 gadi)

„Uzrakstus trolejbusos, piemēram, 15.tajā – šeit ir kabatzagli – uzmanieties!” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Sociālā reklāma vislabākā.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Ir svarīgi informēt, kur ir nedrošākas vietas, patrulēt, izejot no statistikas.” (iedzīvotāji ar bērniem)

Individuālai drošībai diskutanti iesaka „apgūt austrumu cīņas prasmes, tad ir drošāk, skolā bērniem mācīt tādas lietas. Piemēram, apgūt piecus paņēmienus, kā tikt galā ar uzbrucēju” (iedzīvotāji ar bērniem), „mācīt cilvēkiem, kā uzvesties krīzes situācijā, kā izturēties” (iedzīvotāji, 18-25 gadi).

Runājot par sabiedrības drošību, diskutanti norāda, ka svarīga plašāka mēroga politika attiecībā par sabiedrību, tā ir sabiedrības integrācija, bērniem un jauniešiem iespējas pavadīt brīvo laiku, rūpes par bērniem no nelabvēlīgām ģimenēm, izglītotas sabiedrības veidošana.

„Integrēt sabiedrībā, kad to neizdarīja, tā izauga par agresivitāti. Pats esmu krievs, Maskavas priekšpilsētā, tur jau būs geto, tas nenāk par labu – atbrauks uz centru un sāks demolēt. Ir gadījumi, kad atbrauc no Juglas un sit centra iedzīvotājus.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Lai bērniem ir kur pavadīt brīvo laiku.” (iedzīvotāji ar bērniem)

„Lai ir telpas, kur pavadīt laiku bērniem no nelabvēlīgām ģimenēm, lai neklaiņo, lai ir vieta spēlēm, diskusijām. Lomu spēles, ka iemācītu pusaudžiem iejūtību, antirasismu” (iedzīvotāji ar bērniem)

2. NVO iesaistīšanās drošības jautājumu risināšanā

2.1. Drošības jomas NVO darbību veicinošie faktori

Lai veicinātu iedzīvotāju drošības jomā darbojošos nevalstisko organizāciju rašanos, ir jāapzina apstākļi, kādos ir veidojošās šobrīd eksistējošās biedrības, un tāpēc katram pētījumā intervētājam NVO pārstāvim tika lūgts sīkāk raksturot iesaistīšanās cēloņus. No NVO pārstāvju teiktā izriet, ka iesaistīšanās drošības jautājumu risināšanā ir pamudinājuši viens vai vairāki no zemāk nosauktajiem faktoriem. Vienlaikus tos var saukt par indivīda iekšējo motivāciju. Tie ir:

- Profesionālā pieredze** – biedrības dibinātāju vidū ir cilvēki, kuru nodarbošanās ir saistīta ar iedzīvotāju un viņu īpašumu drošību;
- Drošības apdraudējuma pieredze** – biedrībā darbojas cilvēki, kuru tuvinieku (piemēram, bērnu, attālu radnieku u.tml.) drošība ir bijusi apdraudēta;
- Citas iniciatīvas** – organizācija ir dibināta citu mērķu sasniegšanai (piemēram, noteikta Rīgas apvidus (apkaimes) attīstības biedrība, interešu klubs u.tml.), taču dažādu apstākļu ietekmē tās redzeslokā ir nonākuši iedzīvotāju un viņa īpašumu drošības jautājumi.

Ja organizācija dibināta uz profesionālās pieredzes pamata, tās biedru vidū ir cilvēki, kuri strādā drošības jomā (piemēram, juristi, apsardzes darbinieki, atslēgmeistari u.tml.) un kuri ir iepazinušies ar starptautisko pieredzi, kā tiek organizēta policijas un vietējās kopienas iedzīvotāju sadarbība. Šīs biedrības mēģina līdzīgu NVO darbības praksi attīstīt arī Rīgā.

Ja biedrības dibināšanu ir rosinājusi drošības apdraudējuma pieredze, tad pirms organizācijas juridiskas noformēšanas tās dalībnieki ir kādu brīdi darbojušies kā iniciatīvas grupa, kura izveidojusies spontāni, aktīvi reaģējot uz apdraudējumu.

„Kaimiņi kaimiņus nepazīna, taču, līdz ko kaut kas notika, tā šie kontakti vienam ar otru radās, iepazinās un ... Bija tādi, kas motivēja sapazīties, kaut kādu drošību turpmāk .. kaut kādus plānus uztaisīja.”

Tad, apjaušot, ka arī citi cilvēki var saskarties ar līdzīgu apdraudējumu un izjūtot vēlēšanos palīdzēt, iniciatīvas grupa ir reģistrējusies biedrību. Samērā bieži šādās situācijās neviens no biedrības dalībniekiem nav tieši saistīts ar drošību, tāpēc viņi ir izjūtuši nepieciešamību uzlabot savas zināšanas drošības sfērā, apgūstot, piemēram, specifiskas metodes, kuras ir nepieciešamas aktīvajā darbā. Lai gan šo biedrību pārstāvji ir sadarbojušies ar policiju, viņi uzskata, ka viens no organizācijas darbību bremzējošiem faktoriem ir arī specifisko zināšanu (likumu, preventīvā darba metožu u.tml.) trūkums. Tā rezultātā organizācijas dalībnieki brīžiem var nezināt, vai situācija, kura izveidojusies sabiedriskā vietā, ir uzskatāma par normatīvo aktu pārkāpumu vai nav (sk. turpinājumā).

Ja NVO ir dibināta citu mērķu sasniegšanai, tad iedzīvotāju vai viņu īpašuma drošības jautājumi ir nonākuši biedrības redzeslokā, apzinot apkārtnes iedzīvotāju vai organizācijas biedru vajadzības, pasliktinoties ekonomiskajai situācijai u.tml. Šīs organizācijas ar policiju kontaktējas reti, sadarbības prakses parasti nav stabilas. Minētajai grupai var ieskaitīt arī interešu klubus, kuri savu mērķu sasniegšanai mēdz rīkot publiskus pasākumus. Šādos gadījumos organizācijām ir jāsadarbjas ar pašvaldības policijas struktūrām sabiedriskās kārtības nodrošināšanai pasākumā.

Daļā gadījumu ar drošības jomu saistītu NVO dibināšanu (piemēram, „Vecāki Rīgai”) ir rosinājusi ne tikai tās dalībnieku iekšējā motivācija, bet arī ārējās iniciatīvas, piemēram, pie NVO aktīvistiem ir vērsušies lielu, valsts mēroga NVO, pašvaldības vai policijas pārstāvji ar aicinājumu piedalīties kādā projektā. Citkārt, ja noteiktas apkaimes iedzīvotāji vēlējušies risināt kādus sev aktuālus jautājumus ar pašvaldības iestādēm, ir prasīta biedrības dibināšana. Ārējai iniciatīvai sakrīt ar iekšējo motivāciju un saņemot atbalstu, ir veidojušās sekmīgas un ilgstošas aktīvās darbības prakses (piemēram, sabiedrisku vietu apsekojumi u.tml.).

Situācijas, kuras drošības jomā darbojošos NVO pārstāvjiem izdodas risināt, izriet no to dibināšanas apstākļiem. Kopumā organizāciju pārstāvji saskata trīs būtiskus savas biedrības darbības virzienus:

- Paaugstināt iedzīvotāju drošības sajūtu, **konsultējot, palīdzot risināt ar iedzīvotāju drošības apdraudējumu saistītās situācijas, veicot apkārtējās vides** (pagalmu, sabiedrisko vietu u.tml.) **apsekojumus vai apgaitas**, nogādājot mājās bērnus, kas vēlās vakara stundās uzturas sabiedriskajās vietās bez pavadības, piedaloties skolu rīkotajos audzināšanas darba pasākumos u.tml.;
- Regulāri kontaktējoties ar apkārtnes iedzīvotājiem, **informēt policiju par atrastajām sabiedrības drošībai bīstamajām vietām**;
- Līdzdarboties policijas rīkotajās informatīvajās akcijās** kā “viens no savējiem”, pārstāvēt iedzīvotājus ar to ikdienas pieredzi.

Kā redzams no NVO pārstāvju teiktā, iedzīvotāju drošības paaugstināšanai biedrībai ir nepieciešama biežāka vai retāka informācijas apmaiņa un sadarbība ar policiju. To organizāciju pārstāvji, kuri aptver vairākas Rīgas priekšpilsētas, norādīja, ka apzināti aktīvāk savu darbību ir izvēršusi tieši tajās apkaimēs, kur pašvaldības institūcijas bijušas atsaucīgākas.

2.2. NVO darbību kavējošie faktori

Iedzīvotāju drošības jomā strādājošo organizāciju darbību kavējošos faktoros var iedalīt divās lielās grupās. Pirmkārt, sabiedrības un tiesībsargājošo iestāžu attieksme pret organizāciju, kad tā tikko ir sākusi darboties. Šajā gadījumā NVO dibinātājiem ir jārada jauna sadarbības kārtība starp pašvaldības policiju un biedrību, ar savu darbu jāpierāda, ka ir iespējams sekmīgi īstenot biedrības plānotās akcijas (piemēram, apgaitas, teritoriju apsekojumus, pārrunas ar iedzīvotājiem u.tml.), ka

akciju dalībnieki var parūpēties par savu drošību un kaut kādā mērā risināt sabiedriskās kārtības apdraudējuma problēmas. Kamēr jaunā sadarbības forma nav radīta un atzīta par efektīvu, biedrības aktīvistiem ir jāsaskaras ar neticīgu sabiedrības un tiesībsargājošo institūciju attieksmi. Blakus noraidošai attieksmei biedrības darbības sākumā (un atkarībā no organizācijas – arī vēlāk) tiek izjusts zināšanu trūkums, kā rīkoties specifiskās situācijās.

To NVO pārstāvji, kuru profesija nav saistīta ar iedzīvotāju drošību, minēja piemērus, kādas zināšanas viņiem ir trūkušas dažādos darbības posmos. Tās ir: (1) izpratne par normatīvo regulējumu (piemēram, kuros diennakts laikos bērns nedrīkst viens pats atrasties sabiedriskā vietā), (2) specifiskās komunikācijas prasmes (kā runāt ar sabiedriskās kārtības traucētājiem, likumpārkāpējiem), (3) darba iemaņas saistībā ar biedrības specifisko jomu (piemēram, meklēšanas prasmes). NVO pārstāvji uzskatīja, ka šādu zināšanu trūkums var būt viens no kavēkļiem, lai cilvēki iesaistītos pārkāpumu novēršanā uz ielas. Piemēram, nezinot, kurā diennakts laikā bērns nedrīkst atrasties viens uz ielas, cilvēks var kautrēties uzrunāt bērnu, kāpēc viņš ir viens, un piedāvāt palīdzību.

Otrkārt, organizāciju ilgtermiņa darbību kavē finanšu un cilvēkresursu, kā arī dažkārt institucionālā atbalsta trūkums. Jāatzīmē, ka, runājot par ilgtermiņa darbību kavējošiem faktoriem vai noteiktām institūcijām, sadarbības grūtības ar pašvaldības policiju parasti vairs netiek pieminētas.

Tā kā visu intervēto NVO pārstāvji darbojas brīvprātīgi, tad viņi tam var atvēlēt tikai daļu sava brīvā laika. Tas nozīmē, ka darbības aktivitātes posmi mijas ar klusākiem periodiem un nav iespējams nodrošināt nepārtraukti stabilu organizācijas darbu.

Vairāku biedrību pārstāvji atzīst, ka atsevišķu projektu ietvaros viņi ir saņēmuši finansiālu atbalstu no valsts vai pašvaldību iestādēm. Šādās situācijās līdzekļi ir izlietoti dažādu pakalpojumu apmaksai, piemēram, informatīvo materiālu pavairošanai, interneta vietnes uzturēšanai, degvielai u.tml. Tomēr arī projektu ietvaros saņemtais finansiālais atbalsts nav pietiekams, lai organizācijas darbu izvērstu tik plaši, ka būtu iespējams algot kaut vienu ikdienas darba koordinatoru. Tāpēc atsevišķi NVO pārstāvji piemin kaimiņu valstu, piemēram, Igaunijas, pieredzi, kur materiālo atbalstu organizācijām sniedzot atbildīgā ministrija un pašvaldības. Finanšu resursu trūkums ierobežo arī biedrības iespējas popularizēt savu darbību, t.sk. plašsaziņas līdzekļos, informējot par individuālajām drošības stratēģijām, kuras ikdienā var pielietot visi Rīgas iedzīvotāji. Informēšana par biedrības pastāvēšanu noderētu arī jaunu biedru piesaistei, jo cilvēkresursu trūkums ir būtisks kavēklis organizācijas darba paplašināšanai un sadarbībai ar valsts un pašvaldības institūcijām.

Vairums NVO, īpaši tās, kuras ir veikušas sabiedrisko vietu apsekojumus vai organizējušas iedzīvotāju un policijas tikšanās klātienē, norāda, ka iedzīvotāji ir pasīvi un neatsaucīgi, cenšas risināt tikai savas individuālās grūtības, viņus ir grūti ieinteresēt iesaistīties biedrības darbā. Vienaldzību pret apkārtējo iedzīvotāju problēmām NVO pārstāvji saskata arī publiskajā telpā, norādot, ka tad, ja kādam uz ielas ir notikusi nelaime, apkārt esošie cilvēki norobežojas, nereaģē uz notikušo u.tml.

2.3. Būtiskākie iedzīvotāju drošības apdraudējumi Rīgā NVO skatījumā

Līdzīgi kā iedzīvotāji, arī NVO pārstāvji uzskata, ka drošība Rīgā ekonomiskās lejupslīdes dēļ ir pasliktinājusies, un sagaida, ka arī tuvākajos ziemas mēnešos iedzīvotāju drošības apdraudējums pieaugs. Blakus ekonomisko problēmu un bezdarba veicinātu zādzību skaita pieaugumam, kā nepatīkamu parādību NVO pārstāvji minēja arī cilvēku bez dzīves vietas ('bomžu') mitināšanos dzīvojamo namu kāpņu telpās. Tiek norādīts, ka kāpņu telpu durvju kodī bieži vien ir vienkārši, viegli atminami, tāpēc 'bomžiem' izdodas iekļūt un nakšņot kāpņu telpās.

Cita, vēl draudīgāku un ilgtermiņā negatīvas sociālas sekas radoša parādība, NVO pārstāvju vērtējumā, ir jauniešu cietsirdība un narkotisko vielu lietošana. Šīs parādības, kā uzskata

organizāciju pārstāvji, ir sekas tam, ka jauniešu vecāki nepievērš bērniem pietiekamu uzmanību, ļauj viņiem pavadīt ārpus mājas daudz laika un pat veicina šādu bērna projām būšanu, Rīgā nav pietiekami daudzveidīgu brīvā laika pavadīšanas iespēju u.tml. Savukārt NVO pārstāvju ierosinātos profilaktiskos pasākumus, kuri īstenojami, lai novērstu jauniešu noziedzīgus nodarījumus, var iedalīt divās lielās grupās.

Pirmkārt, tie ir pašvaldības policijas reidi, kā arī attiecīgo biedrību veiktie sabiedrisko vietu apsekojumi. Atsevišķi NVO pārstāvji norāda, ka arī policija varētu aktīvāk veikt nedrošāko apdzīvoto vietu apsekošanu. Tiek minēts, ka, piemēram, policijas automašīnai būtu jāpatrulē ne tikai pa mikrorajona galvenajām ielām, bet arī sānieliņām.

Otrkārt, daļa NVO pārstāvju nosaukto profilaktisko pasākumu, kuri īstenojami, lai novērstu jauniešu noziedzīgos nodarījumus, nav pašvaldības policijas funkcijas, taču attiecas uz Rīgas pašvaldības darbu kopumā. Šie profilaktiskie pasākumi ietver nepieciešamību pēc plaša spektra jauniešu interešu izglītības un aktīvās atpūtas iespēju piedāvājuma. Vairāku NVO pārstāvji norādīja, ka īpaši laika pavadīšanas iespēju trūkumu jaunieši izjūt vasaras skolēnu brīvlaikā, un tieši šajā laikā biežāk notiek pusaudžu savstarpējie konflikti, kautiņi vai uzbrukumi ar mobilo telefonu u.tml. priekšmetu zādzībām.

Runājot sīkāk par atsevišķiem piemēriem, tika pieminēti Rīgas skeitparki, kā negatīvu tendenci minot apstākli, ka pēdējā laikā Rīgā vairāki skeitparki ir nojaukti, vietā neko citu nepiedāvājot. Tiek norādīts, ka skeitbords ir lētākais brīvā laika pavadīšanas veids, piemēram, salīdzinot ar basketbola un citu sporta veidu nodarbībām, tāpēc jaunieši no sociāli nelabvēlīgām ģimenēm mēdz izvēlēties skeitbordu. Tajos Rīgas skeitparkos, kur strādā uzraugi, tiek nodrošināta kārtība – parka teritorijā netiek lietotas narkotiskās vielas un nenotiek konflikti. Tāpēc skeitparki ar uzraugu un instruktoru ir aplūkojama kā viens no organizētiem jauniešu brīvā laika pavadīšanas veidiem, kam būtu labvēlīgi jāatsaucas arī jauniešu uzvedību kopumā. Ja šādas iespējas ar pilsētas Domes atbalstu Rīgā tiek likvidētas, nepiedāvājot alternatīvas, netieši tiek veicināta nelabvēlīgas vides veidošanās.

Arī citi NVO pārstāvju minētie specifiskie piemēri rāda, ka vietējie iedzīvotāji ir novērojuši, kur viņu apkārtnē visbiežāk pulcējas bīstami jauniešu bariņi, ir notikuši uzbrukumi iedzīvotājiem u.tml. Tā būtu operatīvā informācija, kuru NVO vēlētos sniegt arī policijas pārstāvjiem, tomēr viņu sacītais rāda, ka pietrūkst ziņu, kāds būtu piemērotākais informācijas nodošanas ceļš.

2.4. Pašvaldības policijas un iedzīvotāju pārstāvju organizāciju sadarbība

NVO pārstāvju sacītais rāda, ka Rīgas Pašvaldības policijas darbam ar dažādām iedzīvotāju grupām būtu jānotiek gan tiešu kontaktu ceļā (piemēram, tikšanās klātienē), gan ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību. Lai gan, atšķirībā no iedzīvotājiem, NVO pārstāvji nošķir savu sadarbību ar valsts un pašvaldības policiju, tomēr arī viņi uzskata, ka iedzīvotāju informēšana abām policijas struktūrām ir jāveic kopīgi.

Par aktīvu sadarbību ar policiju, t.sk. Rīgas Pašvaldības policiju, stāsta biedrību „Vecāki Rīgai” un „Kaimiņu drošība” pārstāvji, savukārt citām organizācijām sadarbības pieredze bijusi mazāka. No NVO pārstāvju stāstītā izriet, ka sadarbības pieredze ar Rīgas Pašvaldības policiju ir bijusi pozitīva. Tomēr šo organizāciju pārstāvjiem arī turpmāk ir nepieciešams policijas atbalsts, lai turpinātu uzsāktās iniciatīvas, un šī vajadzība pieaug apstākļos, kad NVO aktivitāte mazinās iepriekšējās nodaļās minēto darbību kavējošo faktoru dēļ.

Otra NVO grupa, ar kuru Rīgas Pašvaldības policijai varētu veidoties sekmīga sadarbība, ir biedrības, kuras nodarbojas ar apkārtnes attīstības jautājumiem. Ja šīs NVO ar Rīgas Pašvaldības policiju ir saskarūšās maz, tās ierosinājumu un iniciatīvu ciešākai sadarbībai sagaida no policijas pārstāvju puses. Arī no pārējo organizāciju pārstāvju stāstītā izriet, ka sadarbību veicina iedrošinošas ārējas iniciatīvas. Tas tāpēc, ka iedzīvotāju, t.sk., biedrības veidojošu ar drošības sfēru

nesaistītu aktīvo iedzīvotāju, apziņā policija šobrīd asociējas drīzāk ar represīvu, nevis konsultējošu struktūru. Šāda tēla mainīšanai ir nepieciešama ilgstoša pozitīva iedzīvotāju un policijas sadarbības pieredze, tāpēc, lai to veidotu, sākotnēji iniciatīva ir jāizrāda policijas darbiniekiem.

„Es sev pajautāju, vai mums ir bijis kaut vai viens gadījums, ka policija pati ir griezusies pie biedrības ar ieteikumiem. Respektīvi, tā organizācija, kura atbild par drošību un likuma ievērošanu, pati neveic preventīvas lietas un neizglīto iedzīvotājus, kā būtu jāuzvedas. Līdz ar to sadarbība noteikti būtu labāka, ja mēs satiktos vienā vietā, un mums ir tā iespēja apziņot iedzīvotājus ...”

„Nevar gaidīt, ka citos jautājumos iedzīvotājs, kurš ir tiešām vairākkārtīgi sodīts, pie tam bieži vien ļoti formāli, ka viņš būs ļoti pretimnākošs un saprotošs, un gribēs sadarboties.”

Blakus jau esošajām biedrību un policijas sadarbības formām (sk. iepriekš), NVO pārstāvji saskata, ka būtu jāpaplašina Rīgas Pašvaldības policijas veiktais konsultatīvais darbs. Piemēram, noteiktu apkaimju biedrību pārstāvji vēlētos rīkot tikšanās ar policijas darbiniekiem klātienē, lai uzklausītu, kādi ir raksturīgākie drošības apdraudējumi viņu apkārtnē, apmainītos ar informāciju, saņemtu komentārus par vienas vai otras iniciatīvas tiesiskumu. Tāpat biedrību pārstāvji izjūt nepieciešamību veikt apkārtnes apgaitas, tāpēc diskutē par iespējām iesaistīties apkārtnes nedrošāko vietu apsekošanā kopā ar policijas pārstāvjiem, tādējādi sniedzot savu ieguldījumu patrolēšanā.

Kādas biedrības pārstāvis intervijas laikā stāstīja, ka viņu apkārtnes iedzīvotāji ir apsvēruši ideju fotografēt bīstamos indivīdus un izvietot šos attēlus brīdinājumam citiem apkārtnes iedzīvotājiem publiski pieejamā vietā. Savukārt policijas uzdevums būtu, uzklausot šādas iniciatīvas, norādīt, vai tās ir likumīgas, tādējādi palīdzot iedzīvotājiem pašiem atrast optimālus risinājumus, kā paaugstināt savu drošību.

Tā NVO pārstāvju daļa, kuri līdz šim maz bija sadarbojušies ar policiju, nevarēja izteikt konkrētus priekšlikumus, cik bieži būtu jātiekas policijas un iedzīvotāju pārstāvjiem. Savukārt to NVO pārstāvji, kuriem ir bijusi šādas sadarbības pieredze, stāstīja, ka tikšanās ir rīkotas aptuveni vienu reizi mēnesī.

Ņemot vērā līdzšinējo iedzīvotāju un policijas sadarbības pieredzi, pētnieki iesaka, ka, uzsākot jaunas iniciatīvas, iesākumā tikšanās varētu notikt aptuveni reizi mēnesī vai pēc pašu biedrību pārstāvju ieteiktā laika posma. Var uzskatīt, ka NVO pārstāvji norādīs tādu tikšanās biežumu, kas atbilst viņu darba kapacitātei – iespējām un vēlmei iesaistīties regulārā komunikācijā ar Rīgas Pašvaldības policiju.

Biedrību pārstāvjus interesēja arī ērtākas sazināšanās formas ar policiju attīstīšana, piemēram, izmantojot interneta resursus, lai jebkurā laikā, ja vien situācija neprasa steidzamu risinājumu, iedzīvotāji varētu aizrakstīt savus novērojumus par draudīgām tendencēm savā apvidū.

NVO pārstāvji izteica vēlēšanos, lai policijas pārstāvji plašāk informētu iedzīvotājus ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību. Pirmkārt, biedrību pārstāvji uzskata, ka iedzīvotāji (ne tikai bērni, bet arī pieaugušie) ir samērā neizglītoti par vienkāršiem drošību paaugstinājošiem paņēmieniem, t.sk., nepieciešamību lietot atstarotājus, sargāt personisko mantu sabiedriskās vietās, izvēlēties pareizas slēdzenes mājokļa drošībai, saprātīgi izturēties pret izklaides pasākumiem u.tml. Šāda informācija būtu jāsniedz ar plašsaziņas līdzekļu, vēlams, arī televīzijas, starpniecību.

„Tur nepieciešams pievērst arī atbilstošajām (..) struktūrām, kas tajā ir iesaistītas un kas veido indivīda drošības modeli. Tie paši raidījumi par šo drošību – viņi ir vajadzīgi, bet viņi ir minimāli. Mēs atkal runājam par to, kas ir aplaupīts, kas ir nozagts, kādas slepkavības ir bijušas un tamlīdzīgi, bet to, kas būtu vajadzīgs katram, par to – mazāk.”

Otrkārt, tie biedrību pārstāvji, kuriem bijusi pozitīva sadarbība ar policiju, vēlējas, lai plašsaziņas līdzekļos vairāk parādītos ziņu par policijas sasniegumiem – „labajiem darbiem”. Pozitīva informācija par policijas darbu netieši veicinātu arī iedzīvotāju drošības sajūtu.

„Protams, policistiem tas ir ikdienas darbs – kārtējais atrastais, kārtējais atklātais noziegums, bet, stāstot par labajiem darbiem, veidojas šis prestižs. Man žurnālisti parasti intervijās prasa par policiju, vēlas, lai pasaku ko negatīvu, bet es neko sliktu pateikt nevaru, mums ir laba sadarbība.”

2.5. Ieteikumi turpmākajam darbam ar NVO

Izvērtējot līdzšinējo NVO un policijas sadarbības pieredzi, redzams, ka šī sadarbība ir lietderīga un nepieciešama. No vienas puses, vairumam biedrību pārstāvju nav specifisku zināšanu par drošības paaugstināšanu un viņi izjūt piesardzību, kontaktējoties ar policiju, taču vienlaicīgi viņiem ir jautājumi un idejas par sabiedriskās drošības stiprināšanu. No otras puses, policijas darbinieki zina gan specifisko drošības jomu, gan ir informēti par starptautisko pieredzi sadarbības veidošanā ar iedzīvotājiem, viņu rīcībā ir gan materiālie, gan cilvēkresursi.

Lai paaugstinātu NVO iesaistīšanos iedzīvotāju drošības paaugstināšanā, pētījuma autori saskata vairākus posmus, kā būtu organizējama sadarbība starp policiju un NVO.

Pirmkārt, piedāvājums uzņemties jaunas vai aktīvāk īstenot iepriekšējās iniciatīvas ir jāizsaka jau pastāvošajām un sekmīgi funkcionējošām biedrībām (piemēram, „Vecāki Rīgai”), jo tām ir gan sadarbības pieredze ar Pašvaldības policiju, gan aktīvā preventīvā darba (apgaitu) pieredze. Tā kā visas NVO saskaras ar cilvēkresursu trūkumu, ir jāuzrunā arī tās biedrības, kuras ar drošības jautājumiem darbojas pakārtoti, cenšoties interesentus iesaistīt jau esošajās iniciatīvās (piemēram, palīdzot veidot kontaktus ar „Vecāki Rīgai” u.tml.).

Otrkārt, organizācijas, ar kurām jau ir sadarbības pieredze, policija var iesaistīt jaunās aktivitātēs, piemēram, apgaitās ietvert plašākus rajonus u.tml.

Treškārt, policija var piedāvāt informatīvas tikšanās ar iedzīvotājiem namu apsaimniekotājiem, kuru apkaimē ir augstāks iedzīvotāju drošības apdraudējuma risks, augstāka uzbrukumu statistika. Ja iedzīvotāju atsaucība bijusi apmierinoša un viņi izsaka vēlēšanos tikt ar policiju atkārtoti, ir iespējams aicināt interesentus iestāties jau pastāvošās biedrībās, kuru darbības mērķis ir iedzīvotāju drošības paaugstināšana.

Ceturtkārt, specifisku drošības jautājumu aplūkošanai ieteicama informatīvo sanāksmju organizēšana ar dažādu interešu grupu (piemēram, riteņbraucēju biedrību u.tml.) pārstāvjiem.

Attīstot sadarbību ar iedzīvotājiem, jāreķinās, ka atdeve gaidāma lēni. No pastāvošo biedrību pieredzes izriet, ka iedzīvotāju, apsekojamo iestāžu (interneta kafejnīcu, klubu u.c.) un policijas pārstāvju uzticības un atsaucības iegūšanai nepieciešami aptuveni trīs gadi. NVO pārstāvji atsauca arī uz rietumvalstu pieredzi, saskaņā ar kuru stabila policijas un iedzīvotāju sadarbība veidojas vēl ilgākā laika posmā, iesākumā pārvarot negatīvās attieksmes (neticības, baiļu, vienaldzības, nopēluma) posmu.

3. Iedzīvotāju drošības paaugstināšanas iniciatīvu izvērtējums ieinteresēto pušu diskusijā

Otrajā pētījuma posmā tika organizēta iedzīvotāju fokusa grupās un aptaujā iegūto rezultātu komunikācija ieinteresēto grupu pārstāvju vidū. Diskusijā piedalījās (1) nevalstisko organizāciju pārstāvji, kas rūpējas par pilsētas iedzīvotāju drošību, (2) Rīgas Pašvaldības policijas, (3) kā arī iedzīvotāju pārstāvji.

Diskusijas gaitā sabiedrības pārstāvji, pirmkārt, dalījās ar savu pieredzi, kas radusies pašu piedzīvotās drošības apdraudējuma situācijās, otrkārt, sabiedrības pārstāvji dalījās ar saviem

novērojumiem ārvalstīs un, balstoties uz tiem, minēja virkni derīgu ieteikumu, ko varētu īstenot Latvijā, lai paaugstinātu cilvēku drošumspēju. Nevalstisko organizāciju pārstāvji izteica virkni priekšlikumu kā paaugstināt rīdzinieku, savas apkaimes iedzīvotāju drošumspēju, balstoties gan uz savas organizācijas darbības pieredzi un grūtībām ar kādām sastapušies, gan arī balstoties uz saviem novērojumiem citās valstīs. Savukārt Rīgas Pašvaldības policijas pārstāvji pastāstīja par savu informatīvo sadarbību ar iedzīvotājiem (informatīvajām stundām skolās, izstrādātajiem izdales materiāliem, informatīvajiem tālruņiem u.tml.), kā arī atklāja virkni problēmu, norādot, ka daudzos gadījumos to risinājumu kavē valsts pašreizējais ekonomiskais stāvoklis, savukārt virkne citu problēmu sakņojas normatīvajā regulējumā, un to risinājumam būtu nepieciešama policijas, analītiķu un nevalstisko organizāciju sadarbība, lai ierosinātu likumdošanas iniciatīvas, kas sekmētu policijas darba efektivitāti.

Viens no centrālajiem diskusija jautājumiem skāra sadarbības jautājumu starp sabiedrību un Pašvaldības policiju. Sabiedrības pārstāvji atzina, ka labprāt informētu policiju par situācijām, kurās manāmas kriminālpārkāpumu pazīmes, paužot pārliecību, ka tas sekmētu policijas darba efektivitāti. Vienlaicīgi sabiedrības pārstāvji uzsvēra, ka līdz šim nav zinājuši telefonu, pa kuru visu diennakti var ziņot policijai. Diskusijas dalībnieki bija vienprātīgi, ka šī informācija par iespējām anonīmi zvanīt policijai, kā arī attiecīgais telefona numurs ir jāizplata publiskās visiem redzamās vietās, tai skaitā iepirkšanās centros, klubos, publiskās sporta, kultūras, atpūtas vietās u.tml.

Gan sabiedrības, gan nevalstisko organizāciju pārstāvji akcentēja, ka policijas informatīvais darbs pamatā orientēts un sasniedz noteiktu, skaitliskā ziņā ierobežotu auditoriju (galvenokārt tā ir skolu jaunatne), tai pašā laikā līdz plašākai sabiedrībai (pieaugušajiem visās vecuma grupās) nenonāk informācija, kas varētu vairot to drošumspēju. Tā kā informatīvajiem pasākumiem atvēlētais budžets ir ierobežots, tika pausta ideja, ka to varētu pārdalīt, vairāk uzmanības veltot tādiem pasākumiem, kur cilvēku informēšanā tiek izmantoti dažādi vingrinājumi, praktiskas darbības u.tml., savukārt mazāku uzmanību atvēlot tikai izdales materiālu pavairošanai. Lai gan ar praktisku vingrinājumu palīdzību tiktu sasniegta šaurāka iedzīvotāju grupa, tomēr, no psiholoģiskā viedokļa raugoties, caur praktisko darbību iegūtās zināšanas labāk saglabājas iedzīvotāju atmiņā un vieglāk iestrādājas ikdienas uzvedībā.

Diskusijā tika arī akcentēts, ka informācijas aprīte par cilvēkdrošības jautājumiem pamatā notiek komunikācijas ietvaros: policija – indivīds, kas satur spilgti izteiktu pozīciju hierarhiju, tāpēc diskusijas dalībnieki piedāvāja citus komunikācijas veidus, kas viņuprāt darbotos daudz efektīvāk.

Pirmkārt, tas varētu būt publisks portāls, kur jebkurš interesents varētu sniegt savu ziņu, novērojumu, pieredzi, ieteikumu. Tā būtu vieta, kur cilvēki demokrātiskā veidā, visiem dalībniekiem jūtoties vienlīdzīgiem un drošiem varētu atļauties brīvu sava viedokļu izpaušmi, un vienlaicīgi tā varētu kļūt par informatīvu vietni, kas sekmētu cīņā ar noziedzību un vairotu cilvēkdrošību. Portāla izveide ar provizorisks nosaukumu „Rīdzinieku drošībai” guva atbalstu diskutantu vidū. Tā izveidošanas iespējas diskutanti argumentēja arī tādējādi, ka korporatīvi sadarbojoties dažādām organizācijām (piemēram, eksistējošiem interneta portāliem, tādiem kā delfi.lv, apollo.lv, draugiem.lv, iauto.lv u.tml.), nebūtu nepieciešami papildu līdzekļi. Taču ieguvums būtu visai sabiedrībai – tās drošumspējas stiprināšana.

Nevalstisko organizāciju pārstāvji izvirzīja arī citus priekšlikumus, kā īstenot sabiedrības un policijas sadarbību. Diskutanti izvirzīja jautājumu par policijas un apsardzes dienestu sadarbību, kas būtu orientēta uz to, lai efektīgi izmantotu apsardzes potenciālu kriminālpārkāpumu mazināšanai un iedzīvotāju drošības stiprināšanai. Rīgas Pašvaldības policijas vadība informēja, ka šāda sadarbība ir bijusi uzsākta, taču atzina, ka sadarbību kavē īstenot pašreizējā ekonomiskā situācija. Tomēr šī ideja nebūtu atmetama un pie tās varētu atgriezties, ekonomiskajai situācijai valstī uzlabojoties.

Nevalstisko organizāciju pārstāvji izvirzīja ideju par „Kaimiņu policijas” institūcijas ieviešanu, kura īstenojas kā sabiedrības pārstāvju (kaimiņu) sadarbību ar iecirkņa policistu. Policijas pārstāvis

uzsvēra, ka tā ir ļoti laba ideja, taču tā var īstenoties, vienīgi sabiedrībai aktīvi līdzdarbojoties. Tas nozīmētu regulāras mikrorajona iedzīvotāju pārstāvju tikšanās, kurās notiek regulāra informācijas apmaiņa, kas palīdz policijai sekot līdzi, paredzēt un mazināt kriminālpārkāpumu iespējamību. Tam nepieciešama arī informācijas apmaiņas vietne internetā, informatīvi plakāti attiecīgajā mikrorajonā. Rīgas pašvaldības policijas vadītājs paskaidroja, ka šādas iniciatīvas īstenošanai trūkst gan finansiālo, gan cilvēkresursu. Tomēr, pēc policijas priekšnieka domām, šādu iniciatīvu var īstenot kādā atsevišķā Rīgas mikrorajonā, kurā iedzīvotāji būtu tam gatavi, jo tas prasa noteiktu aktivitāti no iedzīvotājiem. Īstenojot eksperimenta kārtā šādu ideju, varētu gūt pieredzi, kura būtu noderīga „Kaimiņu policijas” institūcijas plašākai ieviešanai, jo īpaši paredzot valsts ekonomisko atvēršanos.

Diskutanti arī piedāvāja organizēt plašākas diskusijas, piemēram, ar citu pilsētu pārstāvjiem kam ir pieredze drošības jautājumu risināšanā. Diskutanti minēja kā piemēru Tallinu, kur daudzi jautājumi, par kuriem šeit tika runāts, ir sekmīgi atrisināti. Viens no tādiem „karstajiem” jautājumiem diskutantu vidū bija Vecrīgas klubu skaļās mūzikas radītie trokšņi, kas apdraud apkārtējo māju iedzīvotāju nakts mieru. Diskutanti kā piemēru minēja veidu, ka Londonā šo jautājumu tādējādi, ka tur darbojas ‘triju punktu sistēma’, kas nozīmē, ka pietiek ar trim pārkāpumiem, lai attiecīgā izklaides iestāde tiktu slēgta. Diskutanti par nepieņemamu uzskatīja situāciju, kad Latvijā šāda soļa veikšana prasa ilgstošu un smagnēju procedūru.

Jautājums par cilvēku naktsmieru savās mājās Vecrīgā skaļo klubu tuvumā izraisīja arī diskusijas par likumdošanas iniciatīvām. Atspējot argumentāciju par naktsklubu ekonomisko ieinteresētību, kas mudina tos izvēlēties skaļu mūziku (skaļāku kā blakus klubā) kāds diskutants izvirzīja jautājumu – kam kalpo likumi, ja ne sabiedriskajam labumam, kas sevī ietver arī cilvēka tiesības mierīgi atpūsties savās mājās. Diskutanti nāca pie slēdziena, ka efektīvākais veids, kā rosināt likumdošanas iniciatīvas ir pašvaldību policijas, analītiķu un nevalstisko organizāciju sadarbība, kā rezultātā tiktu identificēta problēma, izpētīta ieinteresēto pušu nostāja un piedāvāti tiesiskā risinājuma modeļi likumdevējiem.

Viens no svarīgākajiem diskusijas rezultātiem bija sarunas gaitā radusies izpratne par komunikācijas paplašināšanas nepieciešamību un iespējām starp sabiedrību, nevalstiskajām organizācijām un policiju. Līdzšinējā pieredze rāda, ka komunikācijas ietvaros „policija – indivīds” īstenotā informācijas apmaiņa ir derīga, taču cilvēkdrošības stiprināšanai izmantojam arī cita veida komunikācija – informācijas apmaiņu sabiedrības līmenī, ko īstenot varētu ar kāda portāla palīdzību, efektīgs komunikācijas veids starp policiju un sabiedrību varētu būt „Kaimiņu policija”.

Cilvēkdrošības jautājumu risināšana likumdošanas līmenī varētu īstenot sadarbojoties policijai, politikas analītiķiem un nevalstiskajām organizācijām.

KOPSAVILKUMS

Pētījums „Rīgas iedzīvotāju drošumspēja un tās paaugstināšanas iniciatīvas” tika īstenots apstākļos, kad, no vienas puses, ekonomiskās krīzes ietekmē ievērojami palielinās kriminālpārkāpumu gadījumu skaists, bet, no otras puses, ievērojami ir samazināts finansējums policijai. Pētījums atklāj, kāda šajos apstākļos ir rīdzinieku drošības sajūta un kādas ir rīdzinieku individuālās stratēģijas, ko tie izstrādā savai drošumspējas stiprināšanai, gan arī to, kādas kolektīvas drošības stratēģijas tiek izstrādātas nevalstisko organizāciju sadarbībā ar policiju. Pētījums iezīmē darbības un pasākumus, kas būtu īstenojami sabiedriskās drošības stiprināšanai.

Iedzīvotāju drošumspēja atklāj indivīda spēju reaģēt uz nedrošības vai pārmaiņu situāciju. Indivīdi, kuriem drošumspēja ir augsta, aktīvi rīkojas un paši vai kopā ar līdzīgi domājošiem cilvēkiem paaugstina savu drošību vai arī parūpējas, lai viņu drošību aizsargātu citi. Piedzīvojuši satraukuma vai apdraudējuma situācijas, šādi cilvēki izdomā stratēģijas, kā atgūt drošības sajūtu, tādējādi gūstot arī jaunu pieredzi.

Pētījums atklāj, ka rīdzinieku drošības sajūta pēdējos gados ir mazinājusies, rīdzinieki jūtas vairāk apdraudēti no iespējama uzbrukuma zādzības nolūkos gan publiskajā telpā, gan arī mājās. Rīdzinieki paši to skaidro ar ekonomiskās situācijas pasliktināšanos valstī, kas stimulē cilvēkus izdarīt kriminālpārkāpumus. Pētījuma ietvaros veiktās aptaujas rezultāti liecina, ka gandrīz katrs rīdzinieks lielākā vai mazākā mērā izjūt apdraudējumu savai drošībai. Ap 90% atzīst, ka vairāk vai mazāk uztrauc, ka tos varētu apzagt (atņemt mobilo telefonu, naudu, vērtslietas utt. uz ielas, sabiedriskā vietā, apzagt dzīvokli/ māju, nozagt velosipēdu, mašīnu) vai arī viņi varētu kļūt par fiziska uzbrukuma upuriem (piekaut/fiziski uzbrukt uz ielas/vientuļā vietā). 36-42% rīdzinieku atzīst, ka viņus „lielā mērā” uztrauc tas, ka viņus vai viņu dzīvokli/ māju varētu apzagt vai arī viņiem varētu fiziski uzbrukt/ piekaut. Biežāk šādu satraukumu paudušas sievietes. Vīrieši satraukumu biežāk pauduši vienīgi attiecībā par to, ka varētu tikt nozagts velosipēds vai nozagta/uzlauzta/apzagta automašīna. Latgales priekšpilsētā dzīvojoši biežāk jūtas apdraudēti, ka varētu tik apzagti, gan uz ielas, gan arī mājā. Viens no biežākajiem rīdzinieku apdraudējumiem pēdējā laikā kļuvusi velosipēdu zādzība.

Pētījums liecina, ka, balstoties uz savu un draugu paziņu pieredzi, kā arī uz informāciju plašsaziņas līdzekļos, rūpēs par savu drošību cilvēki izstrādā savas individuālās drošumspējas stratēģijas. Vieni raugās, lai personīgās mantas būtu iespējami grūtāk atņemamas, citi izstrādā drošas pārvietošanās stratēģijas, bet citi domā par to, ko darītu uzbrukuma gadījumā, citi izvēlas psiholoģisku pozitīvu sevis noskaņošanu, daudzos gadījumos cilvēki ierobežo savu pārvietošanās brīvību, ievērojami biežāk tā rīkojas sievietes.

Visai vienprātīgi rīdzinieki ir par to, ka drošumsajūtu mājās palielina slēgtas, apgaismotas, sakoptas kāpņu telpas, metāla durvis, vairākas atslēgas. Vienlaicīgi pētījums atklāj, ka iedzīvotāji ir visai atturīgi pret līdzdalību kolektīvas drošības palielināšanā ārpus savas mājas – tuvākajā apkārtnē, mikrorajonā. Cilvēki atzīst, ka ir derīgi vienoties ar kaimiņiem, lai tie savstarpēji uzraudzītu dzīvokli, otram uz kādu laiku aizceļojot, taču cilvēki ir visai atturīgi pret plašāku sadarbību kaimiņu starpā, norādot uz interešu un kultūras līmeņa atšķirībām. Tomēr rīdzinieku vidū pastāv arī viedoklis, ka nepieciešama ciešāka sadarbība starp mājas, mikrorajona iedzīvotājiem, tā ir pārlicība, ka savstarpēja pazīšanās veicinās cilvēkdrošību. Tai pašā laikā redzams, ka cilvēki nezina, ka veidot šo sadarbību, viņi norāda, piemēram, uz māju apsaimniekotājiem, kas varētu veicināt iedzīvotāju iepazīšanos, kopēju drošības problēmu apzināšanos.

Pēc iedzīvotāju domām, viņu drošību varētu vairot: pirmkārt, informatīvās kampaņas, līdzīgi kā atstarotāju dalīšana, policijas sniegtā informācija par nedrošām vietām Rīgā, redzēt policijas patruļas uz ielas. Otrkārt, tie varētu būt uzraksti trolejbusos, piemēram, „15.tajā „šeit ir kabatzagli – uzmanieties!”. Iedzīvotāji ierosina izdomāt arī saukļus, kas atgādinātu cilvēkiem par

nepieciešamību rūpēties par drošību mājā un uz ielas, piemēram: „*Ja esi alkohola reibumā, doties mājās ar taksometru, būs lētāk!*” vai arī „*Aizslēdz durvis, kad aizej.*” Tādus un līdzīgus aicinājumus sagatavotu policijas speciālisti, vadoties no tā, kādas ir raksturīgākās iedzīvotāju uzvedības ‘kļūdas’ sabiedriskajās vietās. Treškārt, nepieciešams sniegt vairāk pozitīvas informācijas ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību, jo parasti mediji sniedz negatīvo informāciju, taču reti parāda to, kā cilvēkiem, sabiedriskajām organizācijām, policijai sadarbojoties (varbūt arī ārzemju piemēri) ir izdevies aizsargāt savu drošību, radot pārliecību, ka arī sabiedrība var veicināt savu drošumspēju. Ceturtkārt, rīdzinieki atzīst, ka lietderīgas būtu arī iedzīvotāju patruļas kopā ar policiju/ iesaistīšanās sabiedriskās drošības uzturēšanā, tomēr šādām iniciatīvām sabiedrībā ir zems atbalsts, interese par tām varētu rasties vienīgi ar nosacījumu, ja tām ir konkrēts mērķis, konkrēta mērķa grupa, kuras drošība būtu jāsekmē, piemēram, bērnu drošība. Piektkārt, ņemot vērā, ka lielākā daļa cilvēku nezina anonīmo telefonu numuru, uz kuru var piezvanīt, lai informētu policiju, pamanot kādu kriminālpārkāpumu vai apdraudējumu cilvēku drošībai, nepieciešams publiskās vietās: iepirkšanās centros, klubos, transporta līdzekļos izvietot šo telefona numuru.

Savukārt diskusijā ar NVO pārstāvjiem, kuru uzmanības centrā ir cilvēku drošības jautājumi, tika piedāvātas dažādas sabiedrības aktivitātes, kas atbilst mūsdienīgiem cilvēka uzvedības modeļiem, piemēram, informācijas apmaiņa par drošības jautājumiem ar sabiedriska portāla palīdzību, kur jebkurš interesents var sniegt savu ziņu, novērojumu, pieredzi, ieteikumus drošības jautājumos. Šāda informācijas apmaiņa sabiedrības līmenī, gan palīdz gūt jaunu pieredzi, gan arī stiprina atbildību sabiedrībā par savu ieguldījumu sabiedriskās drošības stiprināšanā.

Nevalstisko organizāciju pārstāvji izvirzīja arī ideju par „Kaimiņu policijas” institūcijas ieviešanas lietderību, kura īstenojama kā sabiedrības pārstāvju (kaimiņu) sadarbība ar iecirkņa policistu. Tas nozīmē regulāras mikrorajona iedzīvotāju pārstāvju tikšanās, kurās notiek regulāra informācijas apmaiņa, kas palīdz policijai sekot līdzi, paredzēt un mazināt kriminālpārkāpumu iespējamību. „Kaimiņu policijas” institūcijas ieviešana ir efektīga kolektīvā stratēģija, kā, izmantojot iedzīvotāju līdzdalību, panākt sabiedriskās drošības stiprināšanu. Īstenojot eksperimenta kārtā šādu ideju, varētu gūt pieredzi, kura būtu noderīga „Kaimiņu policijas” institūcijas plašākai ieviešanai, jo īpaši paredzot valsts ekonomisko atvēršanos.

Viens no būtiskiem sadarbības aspektiem starp sabiedrību un policiju ir izvēle, kas cilvēkiem ir jāizdara: griezties vai negriezties pēc palīdzības policijā, kad cilvēki nonākuši kriminālpārkāpuma upura vai liecinieka lomā. Galvenie argumenti, kāpēc cilvēki negriežas pēc palīdzības policijā, pirmkārt, ir cilvēkus neuzticēšanās policijas iespējam atklāt noziegumu. Otrkārt, laikietilpīgo procedūru, ko prasa ziņošana policijai un protokolu noformēšana, cilvēks vadās no racionāla apsvēruma, ka personīgais ieguldījums būs lielāks nekā ieguvums. Treškārt, vēlmi ziņot par kriminālpārkāpumu policijai kavē zināms aizbildnieciskums no iedzīvotāju puses attiecībā pret policistiem.

Stingra nostāja iedzīvotāju vidū par kriminālpārkāpumu ziņošanu policijai ir gadījumos, kad sagaidāms kāds ieguvums, parasti tie ir gadījumi, kad nozagta apdrošināta manta un cilvēkiem ir iespēja iegūt naudas kompensāciju. Cits arguments ziņošanai policijai ir varbūtība, ka tas sekmētu kādu sistemātiski veiktu kriminālpārkāpuma vai noziegumu atklāšanu.

Attiecībā par daudzajiem neliela mēroga kriminālpārkāpumiem, iedzīvotāji iesaka policijai standartizēt informācijas vākšanu par notikumu, kas mazinātu sajūtu, ka ar mazāk nozīmīgiem gadījumiem tiek tērēts policista darba laiks

Ņemot vērā šos iedzīvotāju apsvērumus par ziņošanu policijai, redzams, ka lietderīga ir iedzīvotāju informēšana un motivēšana par nepieciešamību sniegt ziņojumu policijai, kas ir svarīgs nosacījums sistemātiski veiktu kriminālpārkāpuma vai noziegumu atklāšanai. Tas ir skaidrojams, kā sava veida sabiedrības ieguldījums savai drošībai.

No statistikas un cilvēku pieredzes zināms, ka ekonomiskās krīzes ietekmē pieaug kriminālpārkāpumu gadījumi, tai pašā laikā tiek samazināts arī policijas finansējums. Pētījums arī atklāja, ka tas negatīvi ietekmē policista tēlu sabiedrības skatījumā un līdz ar to mazina sabiedrības uzticēšanos policijai. Pētījums atklāja, ka cietušais dažkārt savā uztverē mainītās lomās uztver „upuri” (sevi), un „vainīgo” (kriminālpārkāpēju), kā arī „aizstāvi” (policistu). Cietušais no šī komunikācija loka „izslēdz” vainīgo (kriminālpārkāpēju), tā vietā sevi uztver kā „vainīgo”, jo ir apgrūtinājis ar savu maznozīmīgo gadījumu ar darbiem pārslogoto policistu, tādējādi policists tiek uztverts kā „upuris”. Iedzīvotāju vidū valda aizbildnieciska nostāja attiecībā pret policistiem: „policistam maz maksā, policists ir pārslogots ar svarīgākām lietām”. Šajā sakarībā ir jāuzsver, ja policists tiek uztverts kā „upuris”, tad, saprotams, ka tas cilvēkos neizraisa drošības sajūtu, uzticēšanos.

Paredzot ekonomikas atveseļošanas valstī, ir nepieciešami pasākumi, kas celtu policijas prestižu sabiedrības acīs. Pētījums atklāj, ka to iespējams īstenot, pirmām kārtām, stiprinot policijas sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām un vairāk šajā procesā iesaistot sabiedrības pārstāvjus. Pētījums parādīja, ka nav sagaidāma liela sabiedrības līdzdalība, taču to var stimulēt ar konkrētiem projektiem, piemēram, īstenojot „kaimiņu policijas” pilotprojektu un tādējādi ar konkrētu gadījumu parādot sabiedriskās drošības stiprināšanas iespējas iesaistoties iedzīvotājiem. Otrām kārtām ir svarīgi, lai šādas iniciatīvas gūtu atspoguļojumu masu mēdijos un sniegtu pozitīvas ziņas sabiedriskās drošumspējas stiprināšanu.

Intervijas ar NVO pārstāvjiem ļāva secināt, ka sabiedriskās drošības stiprināšanai svarīgi ir attīstīt sadarbību starp policiju un nevalstiskajām organizācijām. Tā īstenojama, pirmkārt, aktivizējot sadarbību ar jau pastāvošajām un sekmīgi funkcionējošām biedrībām, (piemēram, „Vecāki Rīgai”), jo tām ir gan sadarbības pieredze ar Pašvaldības policiju, gan aktīvā preventīvā darba (apgaitu) pieredze. Tā kā visas NVO saskaras ar cilvēkresursu trūkumu, lietderīgi būtu drošības jautājumu risināšanā iesaistīt arī tās biedrības, kuras ar drošības jautājumiem darbojas pakārtoti, cenšoties interesentus iesaistīt jau esošajās iniciatīvās (piemēram, palīdzot veidot kontaktus ar „Vecāki Rīgai” u.tml.). Otrkārt, organizācijas, ar kurām jau ir sadarbības pieredze, policija var iesaistīt jaunās aktivitātēs, piemēram, apgaitās ietvert plašākus rajonus u.tml. Treškārt, policija var piedāvāt informatīvas tikšanās ar iedzīvotājiem namu apsaimniekotājiem, kuru apkaimē ir augstāks iedzīvotāju drošības apdraudējuma risks, augstāka kriminālpārkāpumu statistika. Ja iedzīvotāju atsaucība bijusi apmierinoša un viņi izsaka vēlēšanos tikt ar policiju atkārtoti, ir iespējams aicināt interesentus iestāties jau pastāvošās biedrībās, kuru darbības mērķis ir iedzīvotāju drošības paaugstināšana. Ceturtkārt, specifisku drošības jautājumu aplūkošanai ieteicama informatīvo sanāksmju organizēšana ar dažādu interešu grupu (piemēram, riteņbraucēju biedrību u.tml.) pārstāvjiem.

Pētījuma gaitā atklājās, ka efektīvs veids, kā rosināt likumdošanas iniciatīvas ir pašvaldības policijas, analītiķu un nevalstisko organizāciju sadarbība, kā rezultātā tiktu identificēta problēma, izpētīta ieinteresēto pušu nostāja un piedāvāti tiesiskā risinājuma modeļi likumdevējiem.